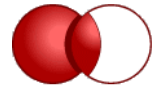

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www.vrifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, vrifbih@vrifbih.ba

Bosanski jezik

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

Sarajevo, maj 2015. godine

PREGOVOR

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH u okviru svog poslovanja vrši finansijsku reviziju, reviziju učinka i druge specijalne revizije. Prilikom provođenja revizije učinka Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH se pridržava odredbi Zakona o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine¹, ISSAI revizijskih standarda², Principa revizije učinka i Vodiča za reviziju učinka.³

Revizija učinka predstavlja neovisno i objektivno ispitivanje poduhvata vlade, njenih programa ili organizacija koji se odnosi na jedan ili više aspekata: ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti sa ciljem ostvarivanja izvjesnih poboljšanja.

Ključni principi na kojima se temelji revizija učinka se ukratko mogu opisati na slijedeći način:

- princip ekonomičnosti znači minimalan utrošak sredstava,
- princip efikasnosti znači postizanje najboljih rezultata korištenjem raspoloživih resursa i
- princip efektivnosti podrazumjeva ostvarivanje postavljenih ciljeva.

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine je izvršio reviziju učinka na temu: **„Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima“**

Podaci i informacije su prikupljeni od nadležnih institucija na općinskom, kantonalnom i federalnom nivou u Federacije BiH i iz drugih izvora. Analiza podataka i intervjui odnosila se na provođenje mjera u složenom sistemu upravljanja otpadom u FBiH, sa aspekta donošenja planova upravljanja otpadom, te uspostave informacionog sistema upravljanja otpadom, nadzora i koordinacije u provođenju ovih aktivnosti i izvještavanje Vlade FBiH.

Provođenjem revizije, revizijski tim je došao do određenih nalaza, koji su prezentirani predstavnicima nadležnih institucija na Fokus grupi. U skladu sa odredbama Zakona o reviziji institucija u Federaciji BiH, subjektima revizije je dostavljen Nacrt izvještaja na očitovanje. Nakon očitovanja na Nacrt izvještaja od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma i Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK, revizorski tim je opravdane primjedbe inkorporirao u tekst izvještaja i sačinio Konačan izvještaj. Ured za reviziju institucija u FBiH dostavlja Vam Konačan izvještaj revizije učinka na dalju upotrebu i postupanje.

Reviziju je proveo tim: Vildana Džaferović, vođa tima, Sanela Kadić i Amela Bungur, članovi tima.

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA

Branko Kolobarić, dipl.oec.

sr.

GENERALNI REVIZOR

Dr.sc. Ibrahim Okanović, dipl.oec.

sr.

¹ „Službene novine Federacije BiH“, broj: 22/06

² ISSAI-Odluka o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija – ISSAI okvir u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 38/11)

³ Koordinacioni odbor VRI donio je odluku o usvajanju : Principa revizije učinka (2009.godine) i Vodiča za reviziju učinka (2013.godine)

SADRŽAJ:

LISTA SKRAĆENICA	4
1. UVOD	8
1.1. Cilj revizije i revizorska pitanja	9
1.2. Obim i ograničenja revizije	9
1.3. Kriterij za procjenu	10
1.4. Izvori podataka i metodologija.....	10
1.5. Struktura izvještaja	11
2. OPIS PREDMETA REVIZIJE	12
2.1. Zakonska regulativa	12
2.2. Nadležnost institucija u provođenju aktivnosti upravljanja otpadom	13
2.3. Nadzor i koordinacija aktivnosti i izvještavanje Vlade FBiH	14
3. NALAZI	15
3.1. Planovi upravljanja otpadom na nižim nivoima i Federalni Plan upravljanja opasnim otpadom	16
3.2. Informacioni sistem upravljanja otpadom	18
3.3. Nadzor i koordinacija mjera i aktivnosti i izvještavanje Vlade.....	21
4. ZAKLJUČCI	23
4.1. Planovi upravljanja otpadom	23
4.2. Informacioni sistem upravljanja otpadom u Federaciji BiH.....	23
4.3. Nadzor i koordinacija aktivnosti na kojima je bio fokus ove revizije i izvještavanje Vlade FBiH.....	24
5. PREPORUKE	26

LISTA SKRAĆENICA

BiH	Bosna i Hercegovina
EU	Europska unija
FBiH	Federacija Bosna i Hercegovina
Parlament FBiH	Parlament Federacije Bosne i Hercegovine
Vlada FBiH	Vlada Federacije Bosne i Hercegovine
FMOIT	Federalno ministarstvo okoliša i turizma
USK	Unsko-sanski kanton
PK	Posavski kanton
TK	Tuzlanski kanton
ZDK	Zeničko-dobojski kanton
BPK	Bosansko-podrinjski kanton Goražde
SBK	Srednjobosanski kanton
HNK	Hercegovačko-neretvanski kanton
ZHK	Zapadnohercegovački kanton
KS	Kanton Sarajevo
K10	Kanton 10
Nadležna kantonalna ministarstva	<ul style="list-style-type: none">• Unsko-sanski kanton: Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštite okoline• Posavski kanton: Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša• Tuzlanski kanton: Ministarstvo prostornog uređenja i zaštitu okoline• Zeničko-dobojski kanton: Ministarstvo za prostorno uređenje, saobraćaj i komunikacije i zaštitu okoline• Bosansko-podrinjski kanton: Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline• Srednjobosanski kanton: Ministarstvo prostornog uređenja, obnove i povratka• Hercegovačko-neretvanski kanton: Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša• Zapadnohercegovački kanton: Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša• Kanton Sarajevo: Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša• Kanton 10: Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša
FPUO	Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017.godine
KPUO	Kantonalni plan upravljanja otpadom
OPUO	Općinski plan upravljanja otpadom
LEAP	Lokalni ekološki akcioni plan
GIS	Geografski informacioni sistem
PUO	Planiranje upravljanja otpadom
RCUO/RCGO	Regionalni centar upravljanja otpadom/gospodaranja otpadom

REZIME

Otpad nastaje kao posljedica ljudskih aktivnosti, a predstavlja gubitak materijala i energije. Porast proizvodnje otpada povezan je s privrednim rastom i povećanjem potrošnje. Otpad i način na koji se njime upravlja uzrokuju emisije u vode, zrak i tlo, koje mogu uticati na zdravlje ljudi i okoliš. Veličina tog uticaja zavisi od količine i svojstava otpada, te od načina na koji se s njim postupa. Uspostavom integralnog sistema upravljanja otpadom ostvaruje se cilj zaštite okoliša, promocija i poticanje održivog korištenja resursa.

Akcionni planovi Federalne strategije zaštite okoliša za preiod 2008.-2018.godine i Federalni plan upravljanja otpadom za period od 2012.-2017.godine (detaljnije: Prilog broj 3), urađeni su kao tabelarni prikazi mjera za ostvarivanje strateških/operativnih ciljeva. U navedenim dokumentima realizacija se ostvaruje: kroz pravni i institucionalni okvir, uz ekonomske instrumente, sa sistematiziranim naslovima mjera, uz planirani rok izvršenja, s odgovornim institucijama za izvršenje, kao i procijeni potrebnih iznosa sredstava i izvora iz kojih pojedinačni projekti i aktivnosti trebaju biti finansirani. Strateški/operativni ciljevi povezani su kao uzrok-posljedica, odnosno, za ispunjavanje jednog cilja, potrebno je osigurati ispunjenje drugog, kako se ne bi kasnilo u implementaciji ukupnih ciljeva.

U toku istraživanja u predstudiji i glavnoj studiji uočeno je da u FBiH institucije nisu poduzele aktivnosti da efikasno implementiraju planirane mjere za ostvarivanje strateških ciljeva u upravljanju otpadom, koje su trebale biti implementirane do kraja 2014.godine. U toku provođenja revizije učinka ne može se sagledati u potpunosti ostvarivanje svih strateških ciljeva i nije moguće sagledati sve aktivnosti nadležnih institucija iz Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine. Tim za reviziju se fokusirao na donošenje planova upravljanja otpadom, na uspostavu informacionog sistema upravljanja otpadom, te na nadzor i koordinaciju aktivnosti i izvještavanje Vlade FBiH, jer navedeno predstavlja osnovu za implementaciju ostalih mjera koje se istovremeno i/ili kasnije trebaju realizirati, što može da ima za posljedicu da se zacrtani operativni i/ili strateški ciljevi ne ostvare u planiranom vremenu.

NALAZI

Revizija je utvrdila da institucije, ni na jednom nivou, nisu poduzele aktivnosti kako bi se u potpunosti implementirale revidirane mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine. Na osnovu provedenog istraživanja, revizorski tim daje slijedeće nalaze koji se odnose na:

Donošenje Planova upravljanja otpadom:

- Federalno ministarstvo za zaštitu okoliša i turizma nije predložilo Vladi FBiH da donese Federalni plan upravljanja opasnim otpadom.
- U svim kantonima i općinama nisu doneseni Planovi upravljanja otpadom, Studije izvodljivosti za regiju i nisu određene lokacije na osnovu istražnih radova za RCGO/RCUO.
- Donešeni Planovi upravljanja otpadom na nivou kantona i općina se sporo, slabo ili malo implementiraju.

1. Informacioni sistem:

- Na nivou Federacije BiH ne postoji centralna baza podataka o vrstama i količinama otpada, koja bi bila osnova za donošenje potrebnih odluka iz ove oblasti i za praćenje realizacije ostvarivanja strateških ciljeva.
- Više institucija na nivou FBiH po različitoj metodologiji prikuplja podatke o otpadu i to samo za određenu vrstu otpada.
- Kasni se na uspostavi informacionog sistema u oblasti upravljanja otpadom u odnosu na donesena strateška dokumenta Parlamenta FBiH i Vlade FBiH.

2. Nadzor, koordinaciju i izvještavanje:

- Federalno ministarstvo okoliša i turizma nije osiguralo adekvatan nadzor i poduzimalo aktivnosti da planirane mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom realizuju na vrijeme od strane institucija na federalnom, kantonalnom i općinskom nivou.
- Uloge institucija u načinu razmjene informacija, nisu definisane, nisu usklađene aktivnosti razmjene informacija i nedostaju smjernice i procedure o načinu koordinacije između uključenih nivoa vlasti u provođenju mjera i aktivnosti iz Federalnog plana upravljanja otpadom.
- Federalno ministarstvo okoliša i turizma nije jednom godišnje izvještavalo Vladu FBiH o provedenim mjerama i aktivnostima iz Federalnog plana upravljanja otpadom.

ZAKLJUČCI:

Na osnovu nalaza do kojih se u istraživanju došlo, revizorski tim je zaključio da institucije nadležne za upravljanje otpadom na Federalnom, kantonalnom i općinskom nivou nisu efikasne u implementiranju planiranih mjera iz Strategije zaštite okoliša i Federalnog plana upravljanja otpadom. U Federaciji BiH postoje razlike u stepenu realizacije mjera od kantona do kantona, odnosno od općine do općine.

Nejasno definisane uloge institucija u načinu razmjene informacija, te neusklađenost tih aktivnosti i nedostatak smjernica i procedura o načinu koordinacije između svih planskih nivoa, ima za posljedicu da ne postoji uspostavljena baza podataka o količinama i vrstama otpada na nivou FBiH.

U složenom sistemu upravljanja otpadom bez odgovarajućeg nadzora u implementaciji mjera i aktivnosti institucija, na svim nivoima, ima za posljedicu da se kasni u ostvarivanju strateških opredjeljenja. Ako se nastavi raditi kao u prethodnom periodu, u budućnosti se neće osigurati zadovoljavajući nivo zaštite okoliša.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma je raspolagalo informacijom da se ne ostvaruju planiranom dinamikom aktivnosti na nižim nivoima u oblasti upravljanja otpadom i nije izvršilo analizu. Takođe nije poduzelo adekvatne aktivnosti za promjenu postojećeg stanja i donijelo smjernice kojima bi ubrzalo provođenje planiranih mjera iz Federalnog plana upravljanja otpadom, koje su se trebale implementirati do kraja 2014.godine.

Revizorski tim je zaključio da Federalno ministarstvo okoliša i turizma nije vršilo nadzor u skladu sa članom 6. Zakona o upravljanju otpadom, niti izvještavalo Vladu FBiH o provedenim mjerama i aktivnostima iz Federalnog plana upravljanja otpadom.

PREPORUKE:

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH proveo je reviziju učinka koja se odnosi na provođenje mjera koje je trebalo implementirati u rokovima koji su određeni Federalnim planom upravljanja otpadom u periodu 2012.-2017.godine, odnosno do kraja 2014.godine.

Provedenom revizijom su identificirani nedostaci u aktivnostima nadležnih institucija, te revizija daje slijedeće preporuke čijom implementacijom bi se povećala efikasnost istih u ostvarivanju strateških ciljeva i opredjeljenja, te osiguralo adekvatno provođenje mjera u oblasti upravljanja otpadom.

Preporuke za Federalno ministarstvo okoliša i turizma da:

- Izvrše analizu mjera koje su nadležne institucije trebale završiti na svim nivoima u okviru ostvarivanja ciljeva iz Strategije zaštite okoliša, a posebno u oblasti upravljanja otpadom i poduzmu aktivnosti da se planirane mjere realizuju kako iste ne bi bile prepreka za realizaciju ostalih mjera.
- Pokrenu aktivnosti na donošenju Federalnog plana upravljanja opasnim otpadom.
- Poduzmu aktivnosti da se na nivou kantona i općina u što kraćem roku donesu planovi upravljanja otpadom i uspostavi informacioni sistem.

- Uspostave informacijski sistem u oblasti upravljanja otpadom u skladu sa donesenim strateškim dokumentima Parlamenta FBiH i Vlade FBiH.
- Donesu podzakonske akte i procedure koje su određene Zakonom o upravljanju otpada i Federalnim planom upravljanja otpadom.
- Pojačaju sistem praćenja i nadzora u svrhu ostvarivanja strateških ciljeva u oblasti upravljanja otpadom, koja je sastavni dio zaštite okoliša.
- Donesu jedinstvene i obavezne procedure o načinu koordinacije u svrhu osiguranja kako vertikalne, tako i horizontalne proaktivne koordinacije nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u oblasti zaštite okoliša.
- Jednom godišnje informišu Vladu FBiH o provedenim mjerama i aktivnosti iz Federalnog plana upravljanja otpadom.

Preporuke za nadležna kantonalna ministarstva za zaštitu okoliša da:

- Izvrše analizu mjera koje su institucije trebale završiti na kantonalnom i općinskom nivou u okviru ostvarivanja ciljeva iz Strategije zaštite okoliša i Federalnog plana upravljanja otpadom.
- Poduzmu adekvatne aktivnosti da se planirane mjere realizuju u zacrtanim rokovima, a posebno da donesu Kantonalni plan upravljanja otpadom, sa Studijom izvodljivosti za regiju i odrediti lokacije na osnovu istražnih radova za Regionalni centar upravljanja otpadom.
- Uspostavi informacijski sistem u oblasti upravljanja otpadom na kantonalnom nivou koji će biti u skladu sa donesenim strateškim dokumentima Parlamenta FBiH i Vlade FBiH.
- Pojača sistem praćenja i nadzora u svrhu ostvarivanja strateških ciljeva u oblasti upravljanja otpadom, koja je sastavni dio zaštite okoliša.
- Donesu jedinstvene i obavezne procedure o načinu koordinacije u svrhu osiguranja kako vertikalne, tako i horizontalne proaktivne koordinacije nadležnih institucija na kantonalnom i općinskom nivou u oblasti zaštite okoliša.

Preporuke za općine da:

- Izvrše analizu mjera koje su institucije trebale završiti na općinskom nivou u okviru ostvarivanja ciljeva iz Strategije zaštite okoliša i Federalnog plana upravljanja otpadom.
- Poduzmu adekvatne aktivnosti da se planirane mjere realizuju u zacrtanim rokovima, a posebno da donesu Općinski plan upravljanja otpadom, sa Studijom izvodljivosti za regiju i odrediti lokacije na osnovu istražnih radova za Regionalni centar upravljanja otpadom.
- Uspostave sistem prikupljanja podataka u oblasti upravljanja otpadom na općinskom nivou koji će biti u skladu sa donesenim strateškim dokumentima Parlamenta FBiH i Vlade FBiH.
- Pojačaju sistem praćenja i nadzora u svrhu ostvarivanja strateških ciljeva u oblasti upravljanja otpadom, koja je sastavni dio zaštite okoliša.
- Donesu jedinstvene i obavezne procedure o načinu koordinacije u svrhu osiguranja kako vertikalne, tako i horizontalne proaktivne koordinacije nadležnih institucija na općinskom nivou u oblasti zaštite okoliša.

Ovo istraživanje treba da posluži nadležnim institucijama, kako bi hitno poduzele mjere i izvršile određene promjene koje bi, između ostalog, omogućile da se blagovremenim poduzimanjem aktivnosti implementiraju mjere iz Strategije zaštite okoliša i Federalnog plana upravljanja otpadom kako bi se ostvarili zacrtani ciljevi sadržani i u Direktivama EU za ovu oblast.

1. UVOD

Bosna i Hercegovina se, kao zemlja u tranziciji, suočava s velikim brojem društvenih, ekonomskih i drugih problema, među kojima je jedan od ključnih problema zaštita okoliša (komponente su: zrak, zemljište, priroda i otpad), a čije rješavanje predstavlja veliki izazov.

Zbog problema zaštite okoliša, Delegacija EU u BiH kroz PHARE program je finansirala izradu "Strategije upravljanja otpadom u BiH".⁴ Strategijom je po prvi put integralno sagledan problem upravljanja otpadom u cijeloj BiH i predložen je regionalni pristup rješenju odlaganja otpada.⁵

U „Izveštaju o stanju okoliša u BiH, 2012.godine“ koji je izradilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH istaknuto je da „Osiguranje pouzdanih informacija o trenutnom stanju okoliša će biti od pomoći državnim i entitetskim vladama i ministarstvima, tvorcima politika i ostalim donositeljima odluka pri utvrđivanju prioriteta u procesima donošenja upravljačkih odluka koje će doprinijeti poboljšanju postojećeg stanja okoliša u BiH. Osnovni problemi u vezi s evaluacijom podataka koji su korišteni u ovom izvještaju su nedostatak sistemskog mjerenja, nepostojanje zakonske obaveze prikupljanja podataka, rascjepkanost određenih podataka po različitim izvorima (agencije, institucije, uprave, kompanije) i nepostojanje svih potrebnih podataka“.

Nevladine organizacije prate implementaciju politika i od mnogih uočenih problema posebno su izdvojile problem da pristup u upravljanju čvrstim otpadom u FBiH nije dovoljno jasan, kao i da nije dovoljno efikasna implementacija zacrtanih mjera iz Akcionog programa. U Bosni i Hercegovini se svakim danom povećava zagađenost okoline, količina otpada svakodnevno raste i postojeća infrastruktura nije dovoljna. Stanje u sektoru otpada dodatno se komplicira zbog složenosti tokova otpada, a u njih su uključene institucije od općine do nivoa države.⁶

Mediji⁷ ističu da je dugogodišnja nebriga, kao i minimalna ulaganja u oblast upravljanja otpadom stvorili vrlo lošu sliku okoliša. Provedenom anketom utvrđeno je da preko 90% stanovništva nije zadovoljno načinom na koji se upravlja otpadom u Federaciji BiH.

Otpad nastaje kao posljedica ljudskih aktivnosti, a predstavlja gubitak materijala i energije. Porast proizvodnje otpada povezan je s privrednim rastom i povećanjem potrošnje. Otpad i način na koji se njime upravlja uzrokuju emisije u vode, zrak i tlo, koje mogu utjecati na zdravlje ljudi i okoliš. Veličina tog utjecaja zavisi od količine i svojstava otpada, te od načina na koji se s njim postupa. Prikupljanje otpada većinom vrše komunalna preduzeća koja su u punom ili djelomičnom vlasništvu države, te u manjem broju privatne kompanije koje imaju ugovor s općinama.

Upravljanje otpadom je jedno od prioritarnih pitanja vezanih za okoliš. Uspostavom integralnog sistema upravljanja otpadom ostvaruje se cilj zaštite okoliša, promocija i poticanje održivog korištenja resursa. Za provedbu integralnog sistema upravljanja otpadom utemeljenog na načelima prevencije i reciklaže potreban je potpun pravni okvir, uspostavljene institucije, provođenje mjera za ostvarivanje ciljeva te kontrolu provedenog.

Opredjeljenja Parlamenta FBiH i Vlade FBiH iskazana su donošenjem regulative, te Strategije zaštite okoliša FBiH 2008.-2018.godine, čiji je sastavni dio Strategija upravljanja otpadom. Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017.godine sadrži mjere za implementaciju Strategije zaštite okoliša. Akcioni planovi Federalne strategije zaštite okoliša i Federalni plan upravljanja otpadom (detaljnije: Prilog broj 3), napravljeni su kao tabelarni prikaz mjera za ostvarivanje ciljeva kroz pravni i institucionalni okvir, uz ekonomske instrumente, sa sistematiziranim naslovima mjera, uz planirani rok izvršenja, s odgovornim institucijama za izvršenje, kao i procijenjeni potrebni iznos sredstava i

⁴ Strategiju je uradila AEA Technology iz Velike Britanije u saradnji sa lokalnim stručnjacima. Strategija je završena u kolovozu/augustu 2000.godine.

⁵ U srednjoročnom periodu planirano je 14 regionalnih deponija a u dugoročnom (do 2020) samo 5 regionalnih deponija na teritoriji cijele BiH. Strategija je poslužila kao osnov za izradu entitetskih Zakona o upravljanju otpadom i bila je pokretač kredita Svjetske banke za izgradnju regionalnih deponija u BiH.

⁶ Izvještaj nevladinih organizacija o procesu izgradnje regionalnih sanitarnih deponija

⁷ Članci Dnevni avaz, Oslobođenje, Nezavisne novine, Večernji list i drugi

izvor iz kojeg pojedinačni projekti i aktivnosti trebaju biti financirani. S obzirom da su strateški/operativni ciljevi međuzavisni, potrebno je na vrijeme izvršavati zadate mjere jer su uslov za ispunjenje slijedećih mjera.⁸

Revizorski tim je utvrdio da institucije u FBiH, nisu poduzele aktivnosti da efikasno implementiraju planirane mjere u upravljanju otpadom. Te mjere su obuhvatile svaki aspekt u upravljanju otpadom za period 2012.-2017.godine, te se nisu mogle u potpunosti sagledati. Revizija se opredjelila da sagleda određene mjere koje su institucije trebale implementirati do kraja 2014.godine.

Zbog navedenog, Ured za reviziju institucija u FBiH odlučio je da provede reviziju učinka, kako bi se poduzimanjem aktivnosti od strane nadležnih institucija i implementacijom preporuka ostvarili zacrtani ciljevi u rokovima kako je to određeno i osigurala bolja zaštita okoliša u Federaciji BiH.

1.1. Cilj revizije i revizorska pitanja

Cilj i svrha revizije je da ispita koje aktivnosti su institucije provodile u implementaciji određenih mjera iz Strategije zaštite okoliša i Federalnog plana upravljanja otpadom do kraja 2014.godine.

Revizija se bavila ispitivanjem uzroka nedovoljnog provođenja mjera u složenom sistemu upravljanja otpadom u FBiH, sa aspekta donošenja planova upravljanja otpadom, te uspostave informacionog sistema upravljanja otpadom, nadzora i koordinacije u provođenju ovih aktivnosti. Na koji način je Federalno ministarstvo okoliša i turizma izvještavalo Vladu FBiH o provođenju zacrtanih mjera iz Federalnog plana upravljanja otpadom.

Glavno revizorsko pitanje:

DA LI SU NADLEŽNE INSTITUCIJE, U SKLADU SA OPREDJELJENJIMA, DONIJELE PLANOVE NA SVIM NIVOIMA I USPOSTAVILE INFORMACIONI SISTEM UPRAVLJANJA OTPADOM U FBiH?

Odgovor na glavno revizorsko pitanje dat je kroz ispitivanje slijedećih potpitanja:

- a) Da li su institucije donijele planove upravljanja otpadom?
- b) Koje su aktivnosti poduzete na uspostavi informacionog sistema upravljanja otpadom?
- c) Na koji način se vrši nadzor i koordinacija navedenih aktivnosti i izvještavanje Vlade FBiH?

1.2. Obim i ograničenja revizije

Revizija je obuhvatila informacije i aktivnosti nadležnih institucija na nivou općina, kantona i Federacije u periodu za 2012., 2013. i do novembra mjeseca 2014.godine. Za pojedine analize revizija je koristila podatke za duži vremenski period.

Revizijom su obuhvaćene aktivnosti slijedećih institucija: Federalno ministarstvo okoliša i turizma, kantonalna ministarstva i općinske službe nadležne za okoliš, od kojih su podaci prikupljeni na bazi upitnika⁹. Uzorak je odabran na osnovu analize podataka iz upitnika gdje se izvršila posjeta. Uzorak je obuhvatio Federalno ministarstvo okoliša i turizma, tri kantona, tri Grada, te četiri općine u tim kantonima i to: Unsko-sanski kanton (Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK, te nadležne službe Grada Bihaća, te općina Bosanska Krupa i Sanski Most), Tuzlanski kanton (Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, te nadležne službe Grada Tuzle, te općine Čelić i Živinice) i Hercegovačko-neretvanski kanton (Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoline HNK, te nadležna služba Grada Mostara).

Obzirom da je fokus ove revizije usmjeren na upravljačke funkcije institucija nadležnih za okoliš, a vezane su za uspostavu informacionog sistema i donošenje planova upravljanja otpadom, ovim istraživanjem nisu obuhvaćene sve mjere koje su određene Federalnim planom upravljanja otpadom i koje su u okviru ciljeva zaštite okoliša. Pored toga revizijom nije obuhvaćen inspeksijski nadzor, ni preduzeća koja prikupljaju otpad, već nadzor Federalnog ministarstva okoliša i turizma nad

⁸ Stanje okoliša u BiH, 2012 i Izvještaj o stanju okoliša u FBiH, 2010.godine

⁹ Naknadnom provjerom podataka određene Općinske službe koje nisu dostavile upitnike, a imaju usvojen Plan upravljanja otpadom, dostavile su Zaključke ili Odluke Općina o usvajanju istih

provođenjem federalne politike i aktivnosti inisistucija na nižim nivoima vlasti u provođenju mjera koje su revizijom obuhvaćene.

1.3. Kriterij za procjenu

Preduvjet za efikasno upravljanje otpadom je tačna informacija o nastalom otpadu, količini i prirodi otpada, izvoru nastanka, načinu postupanja sa otpadom i načinima transporta.

Revizija je kao polaznu osnovu za uspostavljanje kriterija procjene upravljanja otpadom koristila namjere vlasti izražene kroz donesenu zakonsku regulativu, Strategiju zaštite okoliša 2008.-2018.godine i Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017.godine. Strateški ciljevi se implementiraju planiranim mjerama u određenim rokovima (detaljnije u Prilozima broj 3a i 3b).

Provedenim istraživanjem, tim za reviziju se posebno osvrnuo na aktivnosti nadležnih institucija i rokove u kojima su određene mjere trebale biti provedene, a na kojima je bio fokus revizije. U skladu sa navedenim uspostavljeni su sljedeći kriteriji procjene:

- Strateški dokumenti za oblast upravljanja otpadom jasno određuju ciljeve i prioritete, a regulatorni okvir osigurava uvjete za efikasno provođenje aktivnosti;
- Nadležne institucije prate stanje u oblasti otpada, provode aktivnosti koje imaju za cilj smanjenje rizika i smanjenje količine otpada kroz donošenje planova upravljanja otpadom, donošenje Federalnog plana upravljanja opasnim otpadom i uspostavu informacionog sistema;
- Federalno ministarstvo okoliša i turizma vrši nadzor i koordinaciju u provođenju mjera i aktivnosti iz Federalnog plana upravljanja otpadom i na osnovu sagledanog stanja jednom godišnje izvještava Vladu FBiH o poduzetim aktivnostima.

Dobra praksa zemalja u okruženju je da se na jednom mjestu prikupljaju podaci, vodi Informacioni sistem upravljanja otpadom, izrađuju izvještaji, te osigurava i olakšava pristup informacijama o otpadu. Takođe se na istom mjestu prati ostvarivanje propisanih ciljeva u odnosu na rezultate koji su ostvareni kod odloženog biorazgradivog komunalnog otpada.¹⁰

1.4. Izvori podataka i metodologija

Primarni izvori podataka i informacija za ovu reviziju prikupljeni su od Federalnog ministarstva okoliša i turizma, kantonalnih ministarstava nadležnih za okoliš i općina. Dostavljen je upitnik Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, 10 kantona i 79 općina. U tom kontekstu organizovani su sastanci i intervjui sa odgovornim osobama kod subjekta revizije iz uzorka.

Uzorak revizije je odabran na osnovu analize podataka svih upitnika, te se baziralo na informacijama iz kantona, ko ima donešen Plan upravljanja otpadom, kod koga je u fazi donošenja i ko nema. Iz te tri skupine, analizirane su općine unutar kantona. Iz toga je proizašlo, da je za uzorak odabran Unsko-sanski kanton (ima donešen Plan upravljanja otpadom, ali ni jedna općina nema), Tuzlanski kanton (nema donešen Plan, ali neke općine imaju), te Hercegovačko-neretvanski kanton (duži period imaju nacrt Plana upravljanja otpadom koji nije usvojen).

Za potrebe revizije, korištene su sljedeće metode:

- proučavanje studija, koje su izradile stručne institucije;
- proučavanje relevantnih dokumenata neophodnih za predmet revizije, strateških i okvirnih planova, izvještaja, dostupnih statistika; te

¹⁰ Republika Hrvatska je uspostavila Agenciju za zaštitu okoliša koja osigurava informacije o otpadu u skladu za Zakonskim i podzakonskim aktima: 1.prikuplja i objedinjava podatke o otpadu, 2.vodi info.sistem upravljanja otpadom, 3.razvija i izrađuje pokazatelje za praćenje stanja na području otpada, 4.izrađuje izvještaje o stanju na području otpada, 5.sudjeluje u europskoj EIONET inf.mreži, 6.sudjeluje u pripremi i provedbi projekata u području otpada, 7.osigurava i olakšava pristup informacijama o otpadu. Izvor: www.azo.hr

- proučavanje međunarodnih studija i praksi.

Sekundarni izvori korišteni u reviziji, su informacije i podaci dobiveni od drugih institucija među kojima su bili i Federalni zavod za zaštitu okoliša i Federalni zavod za statistiku. Da bi utvrdili raspoloživost podataka revizija je analizirala koja institucija i po kom osnovu prikuplja podatke o otpadu. Radi određenih provjera i potvrda revizija je uspostavila saradnju sa stručnom osobom¹¹ koja je iznijela svoja zapažanja na nalaze, zaključke i preporuke date u ovom izvještaju.

Prikupljene su informacije i podaci o praksama zemalja iz okruženja, analizirali se drugi izvještaji i prezentacije, kao i dostupne publikacije i informacije sa web-stranica. U kontekstu navedenog vršeno je poređenje sa praksama zemalja iz užeg i šireg okruženja. Nakon urađenog Nacrta izvještaja, održana je Fokus grupa, kojoj su prisustvovali predstavnici institucija koji su bili određeni za uzorak.

1.5. Struktura izvještaja

Izvještaj je strukturiran na slijedeći način:

- Poglavlje jedan odnosi se na uvod, cilj revizije, revizorska pitanja, kriterije i metode;
- Poglavlje dva opisuje predmet revizije, zakonsku regulativu i ulogu nadležnih institucija;
- U poglavlju tri su predstavljeni nalazi revizije;
- U poglavlju četiri, iz nalaza revizije izvedeni su zaključci;
- Poglavlje pet prikazuje preporuke čijom implementacijom bi se moglo osigurati efikasnije upravljanje otpadom;
- Prilozi sadrže dodatne analize i statističke pokazatelje.

Na kraju Izvještaja revizije učinka date su Reference korištenih materijala u ovoj studiji sa navedenim podacima o izvoru istih.

¹¹ Doc.dr.sc Amra Serdarević, dipl.inž.građ.

2. OPIS PREDMETA REVIZIJE

Zakonodavstvo o otpadu spada među prve pravne akte Europske unije (EU). Njime su definisana zajednička načela kako bi se okoliš zaštitio od neodgovarajućeg zbrinjavanja otpada. Strateški koncept upravljanja otpadom definisan je u Okvirnoj Direktivi o otpadu¹² i EU Strategiji upravljanja otpadom¹³. Principi upravljanja otpadom su vrlo važni za planiranje i dijele se na: princip prevencije, princip reciklaže i ponovnog korištenja, princip unapređenja finalnog odlaganja i monitoringa.

Da bi se otpadom upravljalo na odgovarajući način neophodno je raspolagati sa relevantnim podacima. U tom kontekstu je od velikog značaja uspostavljanje informacionog sistema koji sadrži podatke i omogućava povezivanje tih podataka koji su od značaja za stanje, analizu i planiranje u oblasti upravljanja otpadom.

2.1. Zakonska regulativa

Na nivou Federacije BiH donošenjem propisa i strategije uspostavljen je institucionalni okvir za upravljanje otpadom. Osnovni cilj je „zaštita okoliša, promocija i poticanje održivog korištenja resursa kroz uspostavu integralnog sistema upravljanja otpadom“. Navedeni cilj se realizuje mjerama kojima je predviđeno: smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava prioritetne infrastrukture za integralno upravljanje otpadom; smanjenje količine otpada za finalno odlaganje uz efikasnije korištenje resursa; osiguranje provedbe sistema kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir i osiguranje sistema praćenja parametara za ocjenu stanja okoliša.

Zakonom o upravljanju otpadom¹⁴ propisana su Osnovna načela i to: prevencija; mjera opreznosti; odgovornost proizvođača otpada; zagađivač plaća; blizina i regionalnost. Prema članu 8. navedenog zakona Vlada FBiH podnosi izvještaj Parlamentu o provedbi Strategije zaštite okoliša. Zakonom o upravljanju otpadom iz 2003.godine¹⁵ regulisano je samo donošenje Strategije upravljanja otpadom u Federaciji BiH za period od 6 godina, koja se trebala donijeti u roku 18 mjeseci od donošenja navedenog Zakona. Nije bilo predviđeno donošenje Federalnog plana upravljanja otpadom, već samo Kantonalnih planova upravljanja otpadom u roku od 2 godine od donošenja propisa. Tek sa donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom¹⁶ regulisano je donošenje Strategije upravljanja otpadom na period od deset godina i donošenje Federalnog plana upravljanja otpadom na period od pet godina. Međutim, nije definisan novi rok za donošenje navedene Strategije i planova na svim nivoima u FBiH.

Federalna strategija upravljanja otpadom je komponenta Federalne strategije zaštite okoliša (2008.-2018.godina). Istom je definisana politika, strateške smjernice ciljevi razvoja sektora upravljanja otpadom na području FBiH i propisane su mjere za njihovo dostizanje (detaljnije u Prilogu broj 3).

Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017.godina (FPUO) predstavlja krovni plan upravljanja otpadom u FBiH. Zajedno sa Strategijom upravljanja otpadom 2008.-2018.godine čini osnovu razvoja kantonalnih i općinskih planova upravljanja otpadom. Planovima nižih nivoa vlasti se definiše upravljanje svim vrstama otpada, dok se kapaciteti za pojedine vrste otpada planiraju na federalnom nivou, kao na primjer, u slučaju opasnog otpada.

Planiranje upravljanja otpadom (PUO) postaje trajni element javnog planiranja i treba biti integralni dio sveukupnog nacionalnog sistema kroz prostorno planiranje, okolišno planiranje, planiranje energetskeg sektora i zdravlja ljudi.

Ključna uloga planova je osiguranje planskog okvira i njegovom provedbom postići će se: uspostava integralnog upravljanja otpadom; povećanje udjela odvojenog prikupljanja otpada; povećanje reciklaže i ponovnog korištenja otpada; prethodna obrada otpada prije konačnog odlaganja;

¹² Donesena 2008/12/EC i 2008/98/EC

¹³ Donesena Rezolucija EU Savjeta od 24.2.1997.godine o Strategiji upravljanja otpadom pojedinih zajednica

¹⁴ Službene novine FBiH broj: 33/03 i 72/09

¹⁵ Službene novine FBiH, broj 33/03

¹⁶ Službene novine FBiH, broj 72/09

smanjenje količine otpada koji se odlaže na odlagalištima; smanjenje štetnih uticaja na okoliš i samoodrživost sistema upravljanja komunalnim otpadom.

Informacioni sistem upravljanja otpadom će biti zasnovan na GIS platformi¹⁷ koja omogućava prostorno definisanje podataka, dajući kompletnu informaciju o integralnom sistemu upravljanja otpadom (informacije o količinama otpada, infrastrukturi, legalnim i nekontroliranim odlagalištima, shemama prikupljanja otpada i sl.).

Slika 1. Struktura podataka u sklopu informacionog sistema upravljanja otpadom¹⁸

Jedna od osnovnih komponenti upravljanja otpadom je uspostava informacionog sistema kojim se na području Federacije BiH obezbjeđuje protok informacija o svim vrstama otpada, a u cilju što boljeg planiranja budućih aktivnosti. Ove mjere trebaju da provedu nadležne institucije na Federalnom i kantonalnom nivou kroz osnivanje Centara za upravljanje otpadom i obezbjeđenje jedne efikasne mreže institucija koje treba da osiguraju dovoljnu količinu kvalitetnih informacija za dalje efikasno planiranje i donošenje odluka u okviru integralnog sistema upravljanja otpadom.

2.2. Nadležnost institucija u provođenju aktivnosti upravljanja otpadom

Ustavom FBiH (član III.2.) politika zaštite okoliša je zajednička odgovornost Federacije i kantona. Općinska nadležnost je određena Zakonom o principima lokalne samouprave u FBiH.¹⁹ U skladu sa Zakonom o otpadu FBiH, u planiranju upravljanja otpadom nadležne institucije dužne su izraditi strategiju i plan na federalnom nivou i planove na kantonalnom i općinskom nivou.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma obavlja stručne i administrativne poslove iz nadležnosti FBiH u oblasti okoliša i turizma. Kod okoliša to se odnosi na: zrak, vodu, zaštitu tla i upravljanje otpadom, izradu strategije i politike zaštite okoliša, standarde kvalitete okoliša i praćenje stanja okoliša. Takođe trebaju uspostavljati Centre za prikupljanje podataka i informacija o otpadu na području Federacije, te uspostaviti bazu podataka o svim vrstama otpada uvezanu sa kantonalnim i lokalnim nivoom.

Na kantonalnom nivou, svaki od 10 kantona donosi svoj zakon o upravljanju otpadom usklađen sa Federalnim zakonom. Isti su nadležni za donošenje kantonalnog plana upravljanja otpadom, uspostavljanje Centra za prikupljanje podataka i informacija o otpadu na području kantona, te uspostavljanje baze podataka o svim vrstama otpada uvezanu sa Federalnim i lokalnim nivoom. Kantonalni plan upravljanja otpadom mora biti usaglašen sa Strategijom zaštite okoliša odnosno Federalnim planom upravljanja otpadom.

Kantonalnim propisom se utvrđuju zadaci općina u izradi općinskih planova upravljanja otpadom, koji treba da sadrže najmanje: programe skupljanja opasnog otpada iz domaćinstava; programe za korištenje komponenti iz komunalnog otpada; programe za smanjenje procenta biorazgradivog otpada i ambalažnog otpada u komunalnom otpadu; programe za podizanje javne svijesti u

¹⁷ Uredba o sadržaju i nosiocima jedinstvenog informacionog sistema, metodologiji prikupljanja i obradi podataka, te jedinstvenim obrascima na kojima se vode evidencije, Uredba Vlade FBiH za 2007.godinu

¹⁸ Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017. godina

¹⁹ Službene novine FBiH broj 49/06

upravljanju otpadom; lociranje postrojenja za upravljanje otpadom; saradnja između općina radi postizanja zadatih ciljeva.

Kantoni u planovima treba da definišu aktivnosti na uspostavi i radu integralnog sistema upravljanja otpadom u periodu od narednih 20 godina. Analiza sadašnje situacije sistema upravljanja otpadom treba da bude sastavni dio Plana, kojom će se utvrditi prioriteta za rješavanje, a na osnovu toga i pomoći u definisanju ciljeva. Fazno posmatranje problematike uspostave i rada integralnog sistema upravljanja otpadom omogućava prvenstveno uspostavu osnovnih preduslova za razvoj jednog takvog sistema, a potom uvođenje najefikasnijih mehanizama za tretman otpada.

Na lokalnom nivou je 79 općina koje donose općinske planove upravljanja otpadom i trebaju uspostaviti službu za zaštitu okoliša. Navedena služba treba da prikuplja podatke i informacije o otpadu na području općine i Grada. Izrada općinskih planova upravljanja otpadom vrši se u saradnji sa općinskim organima, poslovnim zainteresiranim grupama i udruženjima za okoliš.

Općine su dužne da izrade planove za upravljanjem otpadom koji će obuhvatiti: vrstu, količinu i porijeklo otpada koji se proizvodi i koji se treba tretirati ili odložiti; ciljeve upravljanja otpadom; opće tehničke zahtjeve za upravljanja otpadom i uređaje unutar područja na kojim se nalaze; raspoloživ i podesan tretman i mjesta odlaganja i uređaje unutar određene teritorije; specijalne ugovore za tretman ili odlaganje otpada za veći broj općina; specijalne ugovore za pojedine vrste otpada, kao što je opasni otpad, tečni otpad, ambalažni otpad itd.; strateške ciljeve sa razrađenim prioritetima u upravljanju otpadom i pojedinim aktivnostima koje treba preduzeti; listu mjera koje treba preduzeti, procjenu troškova za izvršavanje zadataka u upravljanju otpadom.

2.3. Nadzor i koordinacija aktivnosti i izvještavanje Vlade FBiH

U članu 6. Zakona o upravljanju otpadom²⁰ određeno je da nadzor nad provedbom Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine vrši Federalno ministarstvo okoliša i turizma. U istom članu je regulisano da ovo ministarstvo jednom godišnje Vladi FBiH podnosi Izvještaj o izvršenju utvrđenih obaveza i učinkovitosti poduzetih mjera iz Federalnog plana upravljanja otpadom.

Koordinacija aktivnosti koje treba da provodu nadležne institucije na svim nivoima je određena Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave²¹ i Zakonom o upravi Federacije BiH²².

²⁰ Službene novine FBiH, broj 33/03 i 72/09

²¹ Službene novine FBiH, broj 61/06

²² Službene novine FBiH, broj 28/97

3. NALAZI

Upravljanje otpadom i učinkovitost upravljanja otpadom osigurava Vlada FBiH i Federalno ministarstvo okoliša i turizma propisivanjem mjera upravljanja otpadom – donošenjem zakonskih propisa i strateško-planskih dokumenata.

Strategijom zaštite okoliša su data četiri strateška cilja za upravljanje otpadom i operativni ciljevi za svaku vrstu otpada. Skup operativnih ciljeva i pripadajućih mjera treba da doprinese smanjenju rizika po ljudsko zdravlje i okoliš. Iz tog razloga, da bi se održao kontinuitet u ispunjavanju zacrtanih ciljeva, potrebno je na vrijeme izvršavati zadate mjere, jer jedna prethodi drugoj ili se istovremeno trebaju realizirati.

Treći strateški cilj upravljanja otpadom u FBiH je provedba integralnog sistema upravljanja otpadom kroz njegov pravni, institucionalni i ekonomski okvir koji je definisan kao zajednički cilj ostalih komponenti Federalne strategije zaštite okoliša.²³ Jedna od mjera za implementaciju ovog cilja je izrada i usvajanje planova propisanih Zakonom o upravljanju otpadom.²⁴ Ista situacija se odnosi i na Informacioni sistem upravljanja otpadom. Prema strateškim odredbama jedinstven informacioni sistem će se uvesti na području čitave Federacije BiH. S tim u vezi njegova razrada treba da se osigura prema istim načelima za sve kantone što će doprinijeti efikasnijoj razmjeni informacija na širem području.²⁵ (detaljnije Prilozi broj 2 i 3)

Podaci o odvojenom prikupljanju otpada ukazuju na nizak stepen praktične implementacije načela upravljanja otpadom. Bitno je naglasiti da kantonalni planovi, kao i poseban Federalni plan upravljanja otpadom predstavlja važne instrumente implementacije planiranih mjera. Od usvajanja seta zakona o okolišu, vrlo mali napredak je napravljen na uspostavi sistemskog praćenja parametara potrebnih za ocjenu stanja okoliša. Brojni projekti koje je finansirala Međunarodna zajednica u periodu od 1997.-2007.godine su se bazirali na procjeni stanja za koju su uglavnom dobivani podaci putem anketiranja.²⁶

Parlament FBiH usvojio je Strategiju upravljanja otpadom koja je dio Strategije zaštite okoliša za period 2008.-2018. godina.²⁷ Navedenim dokumentom određeni su ciljevi. Isti se trebaju ostvariti poduzimanjem definisanih aktivnosti od strane nadležnih institucija u određenim rokovima.

Vlada FBiH²⁸ je donijela Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017.godine kojim je rok završetka aktivnosti prolongirala u odnosu na navedenu Strategiju, jer se kasnilo sa donošenjem Plana. Navedeni plan je donesen za period od 5 godina, a aktivnosti se provode na nivou Federacije, kantona i općina u oblasti upravljanja otpadom.

Jedna od osnovnih komponenata upravljanja otpadom je donošenje planova upravljanja otpadom od lokalnog, kantonalnog i federalnog nivoa u kojima je potrebno uspostaviti administrativnu i upravljačku strukturu, snimiti stanje, odrediti lokacije odlagališta, te aktivnosti, nosioce i rokove. Takođe je važna i uspostava informacionog sistema kojim se na području Federacije BiH obezbjeđuje protok informacija o svim vrstama otpada, a u cilju što boljeg planiranja budućih aktivnosti.

Prema izjavama odgovornih, Plan pored Strategije upravljanja otpadom treba da bude osnova razvoja kantonalnih i općinskih planova upravljanja otpadom kojim je definisano upravljanje svim vrstama otpada. Informacije o otpadu prikupljaju se u više institucija na nivou Federacije BiH u zavisnosti od vrste otpada.²⁹ Federalno ministarstvo okoliša i turizma je poduzimalo u predhodnom periodu određene aktivnosti na provođenju mjera iz Federalnog plana upravljanja otpadom, ali te aktivnosti nisu bile u fokusu ove revizije (detaljnije Prilog br 3c).

²³ Strategija zaštite okoliša FBiH

²⁴ Sužbene i novine FBiH

²⁵ Strategija zaštite okoliša FBiH

²⁶ Strategija zaštite okoliša FBiH

²⁷ Usvojena 2009.godine

²⁸ 30.Sjednica Vlade FBiH, održana 22.12.2011.godine

²⁹ Federalni zavod za statistiku, Federalno ministarstvo okoliša i turizma i Fond za zaštitu okoliša

U izvještaju Federalnog ministarstva okoliša i turizma o „ Stanju okoliša u Federaciji BiH za 2010.godinu navedeno je: „ Jedan od prioriteta aktivnosti iz Akcionog plana za naredne tri godine je Izrada i usvajanje planova o upravljanju otpadom propisane Zakonom i izrada Studije sa programom razvoja informacionog sistema o otpadu, nabaviti opremu i izvršiti obuku zaposlenih“³⁰.

Revizija je fokusirala svoje istraživanje na mjere koje su nadležne institucije trebale da završe do 2014.godine, a odnose se na donošenje planova upravljanja otpadom na nižim nivoima i Federalnog plana upravljanja opasnim otpadom (detaljnije Prilog 3). Takođe je fokus bio i na aktivnosti na uspostavi informacionog sistema upravljanja otpadom, te nadzora i koordinacije mjera u aktivnostima koje proističu iz Federalnog plana upravljanja otpadom i izvještavanje Vlade FBiH.

U nastavku teksta, nalaze izlažemo u tri poglavlja i to:

- Planovi upravljanja otpadom,
- Informacioni sistem upravljanja otpadom i
- Nadzor i koordinacija aktivnosti i izvještavanje Vlade FBiH.

3.1. Planovi upravljanja otpadom na nižim nivoima i Federalni Plan upravljanja opasnim otpadom

Ključna uloga planova upravljanja otpadom je uspostava održivog upravljanja otpadom.³¹ Osnovna svrha planova je definisanje tokova otpada i opcija od mjesta nastanka do njegovog tretmana. U Federaciji BiH, svi nivoi vlasti donose planove upravljanja otpadom. Prema donesenoj Federalnoj strategiji zaštite okoliša 2008.-2018.godine, prvo se donosi Federalni plan upravljanja otpadom, zatim Kantonalni planovi upravljanja otpadom koji trebaju biti usaglašeni sa Planom na Federalnom nivou. Istovremeno se donose Općinski planovi upravljanja otpadom, koji trebaju biti usaglašeni sa Kantonalnim planovima upravljanja otpadom.³²

Prilikom donošenja planova niži nivoi, kao što je Zeničko-dobojski kanton i neke općine, su usvojile planove prije Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine. Prilikom izrade istih osnovu im je činila Strategija zaštite okoliša 2008.-2018.godine, a planovi su im bili potrebni kako bi dobili sredstva od međunarodnih organizacija za implementaciju pojedinih mjera. Napominjemo da su zacrtane mjere u Strategiji isto tako bile smjernice za izradu Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine. Pored navedenog kantoni su po Zakonu o upravljanju otpadom iz 2003.godine trebali donijeti planove u roku od dvije godine kojim bi implementirali mjere iz Akcionog plana. Tad nije bilo regulisano donošenje Federalnog plana, ali je tek izmjenama Zakona to određeno.

Donesen je Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017.godine kojim su određeni rokovi završetka aktivnosti svih nivoa vlasti. Navedeni plan je donesen za period od 5 godina, a aktivnosti se provode na nivou Federacije, kantona i općina u oblasti upravljanja otpadom. Federalni Plan upravljanja otpadom je krovni plan Federacije BiH koji pored Strategije upravljanja zaštite okoliša 2008.-2018.godine, treba biti osnova razvoja kantonalnih i općinskih Planova upravljanja otpadom, kojima se definiše upravljanje svim vrstama otpada, uključujući i opasni otpad.³³

Na nivou Federacije nije donesen Federalni plan upravljanja opasnim otpadom, čiji je rok donošenja istekao³⁴. Navedenim planom trebali su se predvidjeti kapaciteti za privremeni prihvata opasnog otpada i odrediti lokacija za adekvatno zbrinjavanje.

Revizorski tim je utvrdio da ne postoji podzakonski akt kojim su određeni koraci za donošenje planova na nižim nivoima vlasti, i nije određen način nadzora i koordinacije u provođenju ovih aktivnosti.

³⁰ Izvještaj FMOiT

³¹ Federalni plan upravljanja otpadom.

³² Odgovori iz upitnika Federalnog ministarstva okoliša i turizma

³³ Odgovori iz upitnika Federalnog ministarstva okoliša i turizma

³⁴ Mjere sa rokovima za implementaciju Federalnog plana upravljanja otpadom

Jedino je određeno u Federalnom planu upravljanja otpadom da su se prvo trebali donijeti kantonalni planovi, pa onda općinski koji trebaju biti usaglašeni sa planovima donesenim na kantonalnom nivou.

Na kantonalnom nivou, u četiri kantona³⁵ su utvrđeni u Nacrtu Planovi upravljanja otpadom, a u tri kantona nisu pokrenute aktivnosti za donošenje istog. Doneseni su Planovi upravljanja otpadom u Unsko-sanskom kantonu, Zeničko-dobojskom kantonu i Bosansko-podrinjskom kantonu, što je dato u narednoj tabeli .

Tabela broj 1: Pregled nadležnih kantonalnih ministarstava koji su donijeli Plan upravljanja otpadom

Broj	Kanton	Donešen Plan upravljanja otpadom		
		Broj odluke :	Datum donošenja :	Za period:
1.	Zeničko-dobojski	SL.novine ZDK, godina XIV – broj 1	23.01.2009.	2009-2018
2.	Bosansko-podrinjski	01-23-346/14	29.04.2014.	2013-2018
3.	Unsko-sanski	01-02-4-824/14	14.07.2014.	2014-2019

Iz prezentiranih podataka vidljivo je da je Zeničko-dobojski kanton prvi donio plan upravljanja otpadom u skladu sa Akcionim planom mjera iz Federalne strategije zaštite okoliša i on je među kantonima koji imaju izgrađenu Sanitarnu deponiju. Jedan od uzroka kašnjenja donošenja kantonalnih planova, je problem koji se odnosi na određivanje lokacije sanitarne deponije na području kantona za više općina.³⁶ Prema izjavama odgovornih mogući razlozi za kašnjenje u donošenju planova su i neslaganje općina ili drugi problemi koji im nisu jasni.³⁷

U istom vremenskom periodu, sedam kantona je pripremlilo Studije izvodljivosti za regije i odredili lokacije na temelju istražnih radova za regionalne centre upravljanja otpadom, dok tri kantona nisu pokrenuli aktivnosti za donošenje istih.

Na općinskom nivou, naknadnom provjerom, utvrđeno je da je Plan upravljanja otpadom donijela 21 općina ili oko 27% od ukupnog broja općina, što se može vidjeti u narednoj tabeli.

Tabela broj 2: Pregled općina koje su donijele Plan upravljanja otpadom

Broj	Kanton/ Općine	Donešen Plan upravljanja otpadom		
		Broj odluke :	Datum donošenja :	Za period:
Srednjobosanski kanton				
1.	Busovača	02-02-4002/11	22.11.2011.	2011-2016
2.	Fojnica	01-05-476-8/14	24.04.2014.	2014-2019
3.	Kiseljak	01/1-23-1918/14	30.09.2014.	2014-2019
4.	Novi Travnik	08-23-1361/11	28.09.2011.	2011-2016
5.	Travnik	01-1-01-3-3-42/12	30.01.2012.	2011-2016
6.	Vitez	01-3-23-11-2816/11	28.09.2011.	2011-2016
Zeničko-dobojski kanton				
7.	Breza	01/1-02-1535/14	26.06.2014.	2014-2019
8.	Vareš	01-125/14	29.04.2014.	2014-2019
9.	Visoko	Sl.glasnik Općine Visoko broj 8/11	03.12.2011	2011-2016
10.	Zavidovići	01-23-2298/11	14.10.2011.	2011-2016
11.	Zenica	01-01-20283/11	03.11.2011.	2011-2016
12.	Žepče	01-23-48712	29.02.2012.	2011-2016
Hercegovačko-neretvanski kanton				
13.	Čitluk	01-06-68/3-13	06.06.2013	2012-2017
14.	Stolac	01-01-034/13	28.03.2013.	2012-2017
15.	Jablanica	02-02-404-6/13-V	07.03.2013.	2012-2017
Tuzlanski kanton				
16.	Čelić	01-23-1474/11	07.03.2012.	2011-2016
17.	Kalesija	Sl.glasnik Općine Kalesija broj 4/13	25.04.2013.	2012-2017
18.	Lukavac	01-02-754-7/12	03.05.2012.	2012-2018
19.	Sapna	01-02-1298-6/13	28.11.2013.	2012-2017
20.	Teočak	01-23-06-100-4/11	04.11.2011.	2011-2016
Kanton Sarajevo				
21.	Ilijaš	0171-02-711-8/14	27.03.2014.	2014-2019

³⁵ Kanton Sarajevo, Hercegovačko-neretvanski kanton, Tuzlanski kanton, te Srednjobosanski kanton

³⁶ Tuzlanski kanton, Unsko-sanski kanton i drugi.

³⁷ Hercegovačko-neretvanski kanton

Na osnovu prikupljenih informacija sa terena iz uzorka, općine koje imaju donešen Plan upravljanja otpadom izvršavaju mjere u zacrtanom roku jer su uvjetovani i nadgledani od strane međunarodnih organizacija koje su im donirale sredstva.³⁸

Od ukupno 79 općina, u šest³⁹ su pokrenute aktivnosti, a 52 općine nisu poduzele nikakve aktivnosti vezane za donošenje Plana upravljanja otpadom. Prema izjavama odgovornih iz uzorka razlozi za donošenje Planova upravljanja otpadom na lokalnom nivou najčešće su bili vezani za dobivanje sredstava od međunarodne zajednice, kako bi se riješili neki problemi i obezbjedila sredstva za nabavku neophodne opreme za prikupljanje otpada i saniranje divljih deponija. Kantoni, izuzev na području Unsko-sanskog kantona, nisu poduzimali aktivnosti niti pružale pomoć pri izradi navedenih općinskih planova. Niži nivoi vlasti većinu mjera nisu implementirale u zadatim rokovima, odnosno sa realizacijom istih se kasni, što dovodi u pitanje primjenljivost donesenih Planova upravljanja otpadom.

Odgovor nadležnih na pitanje „Da li je donešen Plan upravljanja otpadom za Vaše područje?“, glasilo je da su isti donijeli⁴⁰. Analizom dostavljene dokumentacije revizija je utvrdila da se zapravo radi o Planovima prilagođavanja upravljanja otpadom⁴¹ i/ili LEAP⁴². Iako se veoma često na lokalnom nivou poistovjećuju ova dva dokumenta sa Planom upravljanja otpadom, revizija ističe da ove općine nemaju donesen adekvatan i cjelovit Plan upravljanja otpadom⁴³.

Planovi upravljanja otpadom trebaju u svom okviru sadržavati i Studije procjene na okoliš i projektnu dokumentaciju. Revizija je utvrdila da navedene studije procjene nije donijelo 77% općina iako je to jedna od mjera koja je trebala biti implementirana. Pored toga, planovi su trebali sadržavati i lokacije za regionalno deponovanje otpada. Međutim, u većini općina nije donesen propis kojim je trebalo definisati lokalne obaveze regionalnog deponovanja (72%).⁴⁴

3.2. Informacioni sistem upravljanja otpadom

Utvrđeno je da ne postoji jedinstven informacioni sistem ili više baza podataka u okviru jedinstvenog informacionog sistema o otpadu na nivou Federacije BiH, kao što je to u zemljama u okruženju.⁴⁵

Ne postoji propisana procedura niti je uspostavljena efikasna mreža institucija i timova na nivou FBiH i kantona koja bi osigurala dovoljnu količinu kvalitetnih informacija za dalje efikasno planiranje i donošenje odluka u sklopu integralnog sistema upravljanja otpadom, kako je precizirano Federalnim planom upravljanja otpadom od 2012. do 2017.godine.

Prema izvještaju ministarstva „Stanje okoliša Federacije Bosne i Hercegovine za 2010. godinu“⁴⁶ za oblast otpada istaknut je kao glavni problem prikupljanje i vrednovanje podataka korištenih za navedeni izvještaj, zbog rascjepkanosti podataka po različitim izvorima, izostanak sistematskih mjerenja i nepostojanje svih potrebnih podataka. Također je istaknuto da pouzdanih statističkih podataka o nastanku svih vrsta otpada u Federaciji BiH nema, a da je trajna i efikasna komunikacija, saradnja i usklađenost aktivnosti među različitim akterima, segmentima i procesima zaštite okoliša spada među temeljne i neophodne aktivnosti uspostavljanja kvalitetnog upravljanja otpadom. U odnosu na konstatacije date u izvještaju, revizija je utvrdila da su poduzete neke aktivnosti od strane

³⁸ Izjave odgovornih iz općina

³⁹ Centar Sarajevo, Goražde, Kreševo, Mostar, Novo Sarajevo, Prozor-Rama

⁴⁰ Podaci iz upitnika

⁴¹ Plan prilagođavanja upravljanja otpadom sastoji se iz korektivnih mjera za koje vlasnik postrojenja, uređaja ili lokacije smatra da su potrebne da se u određenom vremenskom periodu prilagode specifičnim uslovima u cilju smanjenja uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu. Odnosi se za jednu deponiju.

⁴² LEAP je skraćenica od engleskih riječi Local Environmental Action Plan, te je kao takva skraćenica prihvaćena u BiH i koristi se za označavanje općinskih akcionih planova zaštite životne sredine.

⁴³ Federalni plan upravljanja otpadom (FPUO ili Plan) predstavlja krovni Plan Federacije BiH, koji će, pored Strategije upravljanja otpadom FBiH 2008-2018, biti osnova razvoja kantonálnih i općinskih planova upravljanja otpadom kojima se definiše upravljanje svim vrstama otpada, dok se kapaciteti za pojedine vrste otpada planiraju na entitetskom nivou.

⁴⁴ Odgovori na upitnik

⁴⁵ U Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji postoje Agencije za zaštitu okoliša u okviru kojih postoji jedinstven informacioni sistem zaštite okoliša u kome se nalaze sve moguće informacije o otpadu.

⁴⁶ Izvještaj FMOIT , 2010.godine

Federalnog ministarstva kao što je donošenje pravilnika, ali istaknuti problem koji se odnosi na prikupljanje podataka i informacija nije riješen.

Podaci i informacije o otpadu prikupljaju se od strane više institucija po različitoj metodologiji. Metodologija i aktivnosti zavise od nadležnosti institucija i vrste otpada koja je određena propisima od strane Parlamenta FBiH ili Vlade FBiH ili Federalnog ministarstva okoliša i turizma. Navedenim propisima nije regulisan način prikupljanja podataka i informacija: o opremi koja sadrži polihlorirane bifenile- PCB, o opremi koja sadrži polihlorirane terfenile- PCT otpadne gume, stara vozila, baterije, akumulatori, otpadna ulja, otpadni azbest i titan dioksid.⁴⁷ Na nivou Federacije ne postoje precizni podaci o svim vrstama, mjestu nastanka otpada, uvozu i izvozu otpada, te načinu njihovog zbrinjavanja, kako bi se mogli pratiti efekti poduzetih aktivnosti na ostvarivanju ciljeva zacrtanih u Strategiji zaštite okoliša za period 2008. - 2018. godine.

Institucije određene da prikupljaju podatke i informacije o određenim vrstama otpada na nivou Federacije su: Federalni zavod za statistiku, Federalni fond za zaštitu okoliša i Federalno ministarstvo okoliša i turizma. Navedene institucije samostalno provode aktivnosti za koje su zadužene, bez razmjene informacija i uvezanih baza podataka.

Federalni zavod za statistiku prikuplja podatke o komunalnom otpadu i otpadu iz proizvodnih djelatnosti. Podatke o otpadu prikuplja na osnovu Programa provođenja statističkih istraživanja od interesa za FBiH za period 2013.-2016. godine koje je donio Parlament FBiH⁴⁸. Godišnja istraživanja se realizuju na osnovu Plana provođenja statističkih istraživanja od interesa za FBiH⁴⁹ koji svake godine utvrđuje Vlada FBiH. Navedeni program i plan su usklađeni u načinu prikupljanja podataka. Prikupljanje podataka o komunalnom otpadu osigurava se na osnovu godišnjih izvještaja,⁵⁰ koje podnose preduzeća koja se bave prikupljanjem, odlaganjem i upravljanjem odlagališta otpada. Ukupna količina proizvedenog komunalnog otpada procjenjuje se na osnovu podataka o ukupnoj količini prikupljenog otpada i procjene broja stanovnika. Takođe se primjenjuje ista metodologija u prikupljanju podataka o otpadu iz proizvodnih djelatnosti⁵¹ koje dostavljaju poslovni subjekti registrovani u slijedećim sektorima: vađenja ruda i kamena, prerađivačka industrija, proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom i građevinarstvo koja imaju 10 i više zaposlenih. Navedeni godišnji izvještaji su zasnovani na evidencijama poslovnih subjekata, a tamo gdje nije moguće zasnivaju se na procjeni. Prikupljene informacije o komunalnom otpadu i otpadu iz proizvodnih djelatnosti se godišnje publikuje. Podaci o komunalnom otpadu i otpadu prema kvalifikaciji ekonomskih djelatnosti se dostavljaju EUROSTAT-u u skladu sa Direktivama EC⁵².

Federalni fond za zaštitu okoliša prikuplja podatke o ambalažnom, elektronskom i elektroničkom otpadu⁵³ i kesama tregericama od subjekata koji nisu potpisali ugovore sa Operaterima sistema za prikupljanje pojedinih vrsta otpada. Imaju uspostavljenu bazu podataka o ove dvije vrste otpada. Prema izjavama odgovornih⁵⁴ u navedenoj bazi podataka nedostaju svi potrebni podaci od Operatera sistema, koji zbrinjavaju navedeni otpad, te podaci o uvozu i izvozu ambalažnog i elektroničkog otpada.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma prema izjavama odgovornih⁵⁵ provodi aktivnosti na uspostavi informacionog sistema koji će sadržavati baze podataka o privrednim subjektima koji se bave zbrinjavanjem: neopasnog, opasnog, ambalažnog, te elektronskog i elektroničkog otpada. U

⁴⁷ Podaci iz Upitnika Federalnog ministarstva okoliša i turizma

⁴⁸ 06.11.2013.godine akt br.01-02-1085/13.

⁴⁹ Odluka Vlade FBiH, V.broj 210/2014 od 05.02.2014.godine

⁵⁰ Godišnjeg izvještaja o sakupljenom otpadu (KOM-6aS) i Godišnji izvještaj o odloženom otpadu (KOM-6aD)

⁵¹ Godišnji izvještaj o otpadu u proizvodnim aktivnostima (OTP)

⁵² Regulativa 2150/2002/EC i revizija iste Regulative 849/2010/EC

⁵³ Pravilnik o upravljanju ambalažnom i ambalažnim otpadom (Sl.novine FBiH broj 88/11 i 28/13) i Pravilnik o upravljanju otpadom elektronskom i elektroničnom opremom (Sl.novine FBiH broj 87/12)

⁵⁴ Prvi izvještaj predsjedavajućeg koordinacionog tijela za praćenje Pravilnika upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom, februar 2014.godine

⁵⁵ Podaci iz Upitnika Federalnog ministarstva okoliša i turizma i Izvještaj FMOiTit-a o implementaciji mjera iz Plana upravljanja otpadom

nadležnom ministarstvu postoji uspostavljen Registar o postrojenjima i zagađivačima kojima je nadležno ministarstvo izdalo okolinsku dozvolu. Tim za reviziju nije se mogao uvjeriti da u Registru postoje podaci o izdatim okolinskim dozvolama na svim nivoima u Federaciji BiH. Pored toga, prema izjavama odgovornih iz uzorka pristup navedenom registru veoma često je onemogućen⁵⁶.

Subjekti koji su dobili okolinsku dozvolu dužni su nadležnom organu koji je izdao dozvolu i inspekciji za zaštitu okoliša dostavljati godišnji izvještaj o ispunjenosti uslova koji sadrži podatke o vrsti i ukupnoj količini otpada po kategorijama. Navedeno je propisano PRTP⁵⁷ protokolom i po jedinstvenoj metodologiji za cijelu Evropu.⁵⁸ Prikupljanje podataka započinje dostavljanjem godišnjih izvještaja subjekata koji posjeduju okolinske dozvole.

U nadležnom federalnom ministarstvu predviđeno je da se u okviru Registra o postrojenjima i zagađivanjima vodi evidencija o ambalaži i ambalažnom otpadu do uspostavljanja Agencije za zaštitu okoliša⁵⁹. Prema izjavama odgovornih postoji baza podataka o ovoj vrsti otpada, a podatke dostavljaju godišnje⁶⁰ i operateri sistema i subjekti koji nisu zaključili ugovore sa operaterima sistema Federalnom ministarstvu okoliša i turizma i Fondu za zaštitu okoliša. Revizija je utvrdila da postoje određeni podaci, ali isti nisu u bazi podataka niti je elektronskim putem uspostavljena veza sa bazom podataka koja postoji u Federalnom fondu za zaštitu okoliša i operaterima sistema kojima su izdate dozvole za prikupljanje ove vrste otpada. Takođe je utvrđeno da u ministarstvu ne postoje podaci o izvozu i uvozu ambalažnog otpada, niti u potpunosti na koji način se zbrinjavanja ova vrsta otpada od strane operatera sistema. Jedino postoje podaci o uvozu i izvozu opasnog otpada, jer izvještaje o ovoj vrsti otpada ministarstvo dostavlja u skladu sa Bazelskom konvencijom.

Uvidom u Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Federalnog ministarstva okoliša i turizma, koji je donesen 2013.godine, nije jasno određeno ko i na koji način će provoditi aktivnosti i vršiti nadzor nad aktivnostima koje su određene Federalnim planom upravljanja otpadom za period 2012.-2017.godine. Prema izjavama odgovornih, nisu uspostavljeni Centri za prikupljanje informacija o otpadu na nivou Federacije i kantona, niti je nabavljena sva potrebna oprema za uspostavljanje informacionog sistema za upravljanje otpadom, a Studija sa programom razvoja informacionog sistema o otpadu nije urađena. Uvidom u Federalni plan i aktivnosti koje su trebale biti završene do kraja 2014.godine, utvrđeno je da su djelimično urađene kod uspostave informacionog sistema, nabavke opreme i izvršene obuke uposlenih na nivou Federacije BiH i kantona koje se odnose na Registar o postrojenjima i zagađivačima.

Nije donesen ni Pravilnik o informacionom sistemu upravljanja otpadom kojim bi se trebao odrediti način uspostave i koordinacije centara za prikupljanje informacija na različitim nivoima vlasti, niti je donesena Studija sa programom razvoja informacionog sistema o otpadu kako je to predviđeno Federalnim planom upravljanja otpadom za period 2012.-2017.godine. Utvrdili smo da je nadležno ministarstvo pokrenulo aktivnosti na uspostavi Agencije za zaštitu okoliša, u skladu sa navedenim Federalnim

planom. Vlada FBiH⁶¹ je razmatrala predloženu inicijativu i donijela Zaključak da se formira međusektorska radna grupa sa zadatkom da na bazi ove inicijative i predloženih varijanti pripremi za Vladu Federacije BiH prijedlog rješenja i konkretnih institucionalnih zaduženja s rokovima realizacije.

Na nižim nivoima vlasti, izuzev Unsko-sanskog kantona⁶², nije određen način na koji će institucije dostavljati podatke i informacije o otpadu.

⁵⁶ Hercegovačko-neretvanski kanton

⁵⁷ Partially Reliable Transport Protocol – Djelimično pouzdan transport informacija

⁵⁸ Podaci iz Upitnika koje navelo u svojim odgovorima Federalno ministarstvo okoliša i turizam i Pravilnik o postrojenjima i zagađivanjima (Sl.novine FBiH broj82/07)

⁵⁹ Pravilnik o upravljanju ambalažom i amabalažnim otpadom (Sl.novine broj 88/11 i 28/13)

⁶⁰ Proizvođač ambalaže, punilac/paker, uvoznik, distributer i krajnji snabdjevač-trgovac

⁶¹ 65. Sjednica Vlade FBiH, dana 23.10.2012.godine

⁶² Pravilnik o vođenju evidencije o otpadu i Pravilnik o načinu vođenja Registra i sadržaja izvještaja i forme o otpadu (Službeni glasnik USK, broj 30/12)

Nadležna kantonalna ministarstva dostavila su podatke u kojima je navedeno da ni jedan kanton nije uradio Studiju sa programom razvoja informacionog sistema o otpadu. Na osnovu podataka iz upitnika i obilaska 3 nadležna kantonalna ministarstva za okoliš koja su u uzorku ⁶³, samo je u Unsko-sanskom kantonu izvršena obuka pravnih subjekata i određene službe u općinama i ministarstvu koje će prikupljati i ažurirati podatke o otpadu na području kantona. Za potrebe Registra postrojenja i zagađivača, izvršena je obuka od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma. Oprema je djelimično nabavljena u 6 kantona, u okviru uspostave GIS sistema, ali nije u funkciji. ⁶⁴ Za ostale vrste otpada i vođenje evidencija prema informacijama koje je revizorski tim dobio u nadležnim ministarstvima na nivou kantona, ne postoji uvezani informacioni sistem sa nadležnim Federalnim ministarstvom. Samo je uspostavljena baza podataka koja nije u GIS-u u Unsko-sanskom kantonu o svim vrstama otpada. Ostala ministarstva imaju samo podatke o izdatim okolinskim dozvolama iz njihove nadležnosti. ⁶⁵

Na općinskom nivou u 68% ili 44 općine, određena je Služba za prikupljanje podataka i informacija o otpadu na području lokalne zajednice. ⁶⁶ Dostavljene su informacije da samo 35 općina ima podatke o količinama i vrstama otpada kao i reciklaži na njihovom području. U većini općina su provođene aktivnosti na edukaciji stanovništva i privrednih subjekata o načinu postupanja i značaju recikliranja otpada u zaštiti okoliša. Ne postoji uvezan informacioni sistem između općina i kantona, niti elektronska razmjena podataka, već sve podatke općinske službe dostavljaju u pisanoj formi.

Potvrdu odgovora iz Upitnika, revizorski tim je dobio na osnovu uvida u dokumentaciju i razgovora sa predstavnicima 3 Grada i 4 općine iz uzorka. ⁶⁷ Predstavnici općina, posebno su istakli dobru saradnju i pomoć Federalnog fonda za zaštitu okoliša u provođenju aktivnosti na edukaciji stanovništva i privrednih subjekata.

3.3. Nadzor i koordinacija mjera i aktivnosti i izvještavanje Vlade

Uvidom u dokumentaciju revizorski tim je utvrdio da Federalno ministarstvo okoliša i turizma nije u potpunosti vršilo nadzor nad provođenjem planiranih aktivnosti koje su određene Federalnim planom upravljanja otpadom 2012.-2017.godine (detalj Pr br 3c).

Koordinacija ministarstva sa nižim nivoima vlasti ogledala se kroz aktivnosti koje su bile usmjerene na uspostavu Registra postrojenja i zagađivača i obuku osoblja na nižim nivoima za rad na Registru, dok prema izjavama odgovornih i odgovorima iz upitnika drugih aktivnosti nije bilo.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma u svom izvještaju iz 2010.godine ističe da „Okolinska administracija u FBiH ima izrazito fragmentiranu i složenu institucionalnu strukturu (tri administrativna nivoa – Federacija, kantoni i općine). U takvoj situaciji, nepostojanje snažne vertikalne i horizontalne koordinacije dovelo je do toga da je upravljanje okolišem u FBiH u značajnoj mjeri neefikasno i neekonomično, iako su nadležnosti i funkcije u Federaciji, kao cjelini, adekvatno definisane. Naime, okolinske administracije na svim nivoima (federalna, kantonalna i općinska), imaju zakonima definirane mandate kojima se uređuju njihove nadležnosti i funkcije. Međutim, glavni razlog postojanja praznina, preklapanja i dupliciranja nadležnosti i funkcija među ovim nivoima okolinske administracije leži u nepostojanju institucionaliziranih kanala vertikalne konsultacije i mehanizama koordinacije. Ovakvi uvjeti složene administracije zahtijevaju krajnju preciznost sa aspekta zakonodavstva, provođenja i kontrole. Međutim, mehanizmi koji osiguravaju razmjenu podataka i informacija, međusobnu koordinaciju i konsultacije između ovih institucija i Federalnog ministarstva okoliša i turizma, kao i ostalih resornih ministarstava koji se bave segmentima okoliša, nisu adekvatni. Zbog ovoga je u velikoj mjeri umanjena efikasnost tj. mogućnost kvalitetnih rezultata rada na upravljanju okolišem u FBiH. Također, formalni institucionalni oblici saradnje među

⁶³ Nadležna ministarstva za zaštitu okoliša Unsko-sanskog, Tuzlanskog i Hercegovačko-neretvanskog kantona

⁶⁴ Odgovori nadležnih kantonalnih ministarstva za okoliš na pitanja iz Upitnika

⁶⁵ Odgovori nadležnih kantonalnih ministarstva za okoliš na pitanja iz Upitnika

⁶⁶ Odgovori nadležnih općinskih službi za okoliš na pitanja iz Upitnika

⁶⁷ Gradovi: Bihać, Tuzla, Mostar, te općine: Sanski Most, Bosanska Krupa, Čelić i Živinice.

sektorima, koji se bave problematikom okoliša, ne postoje, što često dovodi do konflikta interesa među sektorima koji imaju utjecaja na prirodne resurse.⁶⁸

Prema izjavama odgovornih⁶⁹ nadležno ministarstvo nije jednom godišnje podnosilo izvještaj Vladi FBiH o izvršenju utvrđenih obaveza i učinkovitosti poduzetih mjera iz Plana upravljanja otpadom.⁷⁰ Uvidom u Izvještaj o radu Federalnog ministarstva okoliša i turizma za 2013.godinu, revizorski tim je utvrdio da nisu spomenute aktivnosti koje je ministarstvo provodilo u nadzoru nižih nivoa u implementaciji mjera iz Federalnog plana upravljanja otpadom, niti aktivnosti koje je ovo ministarstvo trebalo da provede.

⁶⁸ Izvještaj FMOiT

⁶⁹ Federalno ministarstvo okoliša i turizma

⁷⁰ Zakon o upravljanju otpadom, Službene novine FBiH, broj 33/03 i 72/09

4. ZAKLJUČCI

Revizija se bavila ispitivanjem provođenja mjera u složenom sistemu upravljanja otpadom u FBiH, sa aspekta donošenja planova upravljanja otpadom na svim nivoima vlasti i uspostave informacionog sistema upravljanja otpadom. Takođe je ispitivala nadzor i koordinaciju od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma u provođenju ovih aktivnosti u odnosu na rokove određene Strategijom zaštite okoliša 2008.-2018.godine i Federalnim planom upravljanja otpadom 2012.-2017.godine i godišnje izvještavanje Vladi FBiH o provedenim aktivnostima.

Proučavanjem prakse u upravljanju otpadom u drugim zemljama navedene mjere predstavljaju bitne komponente integralnog sistema upravljanja otpadom. Revizija smatra da je za efikasno upravljanje otpadom neophodno raspolagati sa svim relevantnim podacima koji govore o jasnim odgovornostima svih institucija u ovom sistemu, potrebnim informacijama o stanju otpada, gdje i kako se prikupljaju i u koje svrhe se informacije koriste, ko prati i vrši nadzor nad ovim aktivnostima i na koji način institucije surađuju prilikom realizacije pomenutih aktivnosti.

Opredjeljenja vlasti u ovoj oblasti ne ostvaruju se planiranom dinamikom. Procjenjuje se da nadležne institucije kasne u provođenju planiranih mjera. Navedeno može imati za posljedicu da se ne ostvare strateški ciljevi u upravljanju otpadom.

Analizom aktivnosti, na osnovu odgovora iz upitnika i obavljenih razgovora sa klijentima iz uzorka, revizorski tim je zaključio da institucije na svim nivoima nisu efikasne u implementiranju planiranih mjera iz Strategije zaštite okoliša 2008.-2018.godine i Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine. U Federaciji BiH postoje razlike u stepenu realizacije mjera od kantona do kantona, odnosno od općine do općine.

4.1. Planovi upravljanja otpadom

Utvrđeno je da nije donesen Federalni plan upravljanja opasnim otpadom i nije određena lokacija za njegovo adekvatno zbrinjavanje, što može imati nesagledive posljedice za zdravlje stanovništva. Napominjemo da se navedenim planom treba odrediti lokacija za odlaganje opasnog otpada koja ne postoji u Federaciji BiH niti u Bosni i Hercegovini. Doneseni Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017.godine ne može zamijeniti donošenje Federalnog plana upravljanja opasnim otpadom⁷¹.

Takođe je utvrđeno da se kasni u provođenju aktivnosti na donošenju Planova upravljanja otpadom na nižim nivoima. Niži nivoi vlasti koji su usvojili Planove upravljanja otpadom, su u nedovoljnoj mjeri implementirali zacrtane ciljeve, dok u većini kantona, odnosno općina ovi dokumenti nisu doneseni. Pored toga u većini kantona i općina nisu pripremljene studije izvodljivosti za regiju i određene lokacije na osnovu istražnih radova za Regionalne centre upravljanja otpadom.

Napominjemo da je ključna uloga planova upravljanja otpadom uspostava održivog upravljanja otpadom, odnosno definisanja tokova otpada i opcija njegovog tretmana.⁷² Revizija konstatuje da osnovni dokument odnosno akt po kome treba da se definišu tokovi upravljanja otpadom i opcije njegovog tretmana na Federalnom, kantonalnom i općinskom nivou u većini slučajeva nije donesen.

4.2. Informacioni sistem upravljanja otpadom u Federaciji BiH

Zaključeno je da nije uspostavljen funkcionalan informacioni sistem koji sadrži sve relevantne podatke o stanju otpada na području Federacije BiH i koji omogućava donošenje odluka za provođenje ciljeva iz Strategije i Federalnog plana upravljanja otpadom. Isti se trebao uspostaviti do kraja 2014. godine, te izvršiti nabavka opreme i edukacija kako na nivou Federacije tako i na kantonalnom nivou. Nisu uspostavljeni Centri na nivou Federacije BiH i kantona, za prikupljanje podataka o otpadu, već više

⁷¹ Opasan otpad je otpad koji po svom porijeklu, sastavu ili koncentraciji opasnih materijala može prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi i ima najmanje jednu od opasnih karakteristika utvrđenih posebnim propisima uključujući i ambalažu u koju je opasan otpad bio ili jeste upakovan i nikako se ne može tretirati isto kao drugi otpad.

⁷² Federalno ministarstvo okoliša i turizma, odgovori iz upitnika

institucija na nivou Federacije BiH prikuplja podatke koji nisu potpuni i institucije nisu informatički uvezane međusobno i sa subjektima kojima trebaju dostavljati podatke. Svi podaci koje institucije prikupe, dostavljaju se kroz izvještaje subjekata koji nisu u elektronskoj formi.

Na nivou Federacije nije osnovana institucija koja bi pratila stanje u oblasti upravljanja otpadom kao što je to dobra praksa u zemljama okruženja u kojima su osnovane Agencije za zaštitu okoliša.⁷³ Navedene agencije imaju bazu podataka u informacionom sistemu i redovno obavještavaju javnost o ostvarenim efektima u odnosu na zacrtane ciljeve u ovoj oblasti.

Mnogobrojne analize eksperata iz oblasti zaštite životne sredine, ukazuju da ne postoje pouzdani podaci o otpadu u BiH, pa i u FBiH. Takođe, evidentirano je da ne postoji mehanizam za prikupljanje podataka od generatora o svim kategorijama otpada koji se stvara. Prema izvještaju o pregledu stanja okoliša⁷⁴ još uvijek nema pouzdanih podataka o nastajanju otpada u Bosni i Hercegovini, pa tako i na nivou Federacije BiH. Praksa u upravljanju otpadom u FBiH je na prilično niskom nivou. Kao najčešći način tretmana otpada primjenjuje se neselektivno odlaganje na smetlišta, čime se pored nesagledivih posljedica za životnu sredinu, krajnje neekonomski postupaju sa energijom iz otpada.

Vlasti su obavezne da uspostave kontinuitet u prikupljanju svrsishodnih sistematizovanih podataka na jednom mjestu, uz mogućnost korištenja različitim zainteresiranim osobama.⁷⁵ Nadalje, tokom vremena ova baza podataka postaće konzistentna, pokazaće se njena vrijednost u činjenici da su prikupljeni podaci sveobuhvatni, pravovremeni, podložni nadzoru i kontroli kao i potrebnim akcijama u odnosu na stanje na koje isti ukazuju. Cilj uspostavljanja baze podataka i prikupljanja u jedinstveni informacioni sistem je zahtjev koji je naveden u Federalnom planu upravljanja otpadom. Isti bi služio za donošenje odluka o potrebnim akcijama, nosiocima aktivnosti i rokovima za odgovorno upravljanje otpadom na svim nivoima vlasti. Kantonalni nivoi vlasti također bi trebali imati uspostavljene baze podataka.

Na osnovu analize Regionalnog centra za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu⁷⁶, jedna od primarnih preporuka je uspostavljanje održivog sistema za sakupljanje i upravljanje podacima o otpadu. Podaci o otpadu, kojima raspolažu nadležne institucije su nepotpune i nedovoljne za predviđanja u vezi nastajanja otpada u budućnosti. Na osnovu prethodno iznesenog, može se zaključiti da postoji potreba za razvijanjem informatičkih alata i formiranjem baze podataka o svim vrstama otpada. To je od suštinske važnosti za razvoj odgovarajuće strategije, a naročito za određivanje potrebnih kapaciteta i vrste postrojenja i opreme za održivo postupanje sa otpadom, kao i podloga za donošenje odluka. Prema raspoloživim podacima o vrstama i količini otpada na nivou Federacije BiH, postojeće informacije ne daju potpunu sliku za praćenje ostvarivanje ciljeva iz Plana upravljanja otpadom.

4.3. Nadzor i koordinacija aktivnosti na kojima je bio fokus ove revizije i izvještavanje Vlade FBiH

Revizija napominje da je veoma bitan segment nadzor i koordinacija u realizaciji mjera iz Strategije zaštite okoline 2008.-2018.godine i Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine. To znači da treba da postoji propisan način na temelju koje bi se vršilo vrednovanje pojedinačnih mjera u odnosu na planirane mjere i praćenje realizacije ostvarenih efekata iz strateških dokumenata.

U složenom sustavu upravljanja otpadom bez odgovarajućeg nadzora u implementaciji mjera i aktivnosti institucija, na svim razinama, ima za posljedicu da se kasni u ostvarivanju strateških opredjeljenja i ako se nastavi raditi kao u prethodnom razdoblju u budućnosti se neće osigurati zadovoljavajuća razina zaštite okoline.

⁷³ Republika Hrvatska i Republika Srbija

⁷⁴ Ekonomska komisija Ujedinjenih naroda za Evropu, izvještaj 2011.godine

⁷⁵ Postoje inostrana preduzeća koja otkupljuju otpad od država koje imaju tražene količine. Međutim, ukoliko ne postoje evidencije o količinama otpada, gubi se mogućnost saradnje, izvoza, zarade, čistijeg okoliša i slično.

⁷⁶ Izvod iz publikacije INFORMACIONI SISTEM O ČVRSTOM OTPADU Prof. N. Jovičić, G. Bošković, dipl.ing, Doc.dr G. Jovičić, mr Z. Kalinić

Nedorečenost o ulogama institucija u načinu razmjene informacija, te usklađivanja tih aktivnosti i nedostatak smjernica i procedura o načinu koordinacije između svih planskih razina, ima za posljedicu da nisu ostvarene u potpunosti mjere koje su planirane Federalnim planom upravljanja otpada do 2014. godine.

Federalno ministarstvo okoline i turizma je imalo informaciju da se ne ostvaruju planiranom dinamikom aktivnosti na nižim razinama u oblasti upravljanja otpadom. Na temelju toga se nisu poduzele adekvatne aktivnosti za promjenu postojećeg stanja niti donijele smjernice kojima bi se ubrzalo provođenje planiranih mjera iz Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine.

Revizijski tim je zaključio da Federalno ministarstvo okoline i turizma nije vršilo nadzor sukladno sa članom 6. Zakona o upravljanju otpadom, nije izvještavalo Vladu FBiH o provedenim mjerama i aktivnostima iz Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine.

Revizija se slaže sa konstatacijama koje su date u izvješćima nadležnih ministarstava na državnoj i federalnoj razini da uprkos do sada postignutom uspjehu u pojedinim područjima, naša zemlja se susreće s velikim izazovima u pogledu ispunjavanja zacrtanih ciljeva u zaštiti okoline, odnosno otpada kao jedne od komponenti zaštite okoline. Ima dosta manjkavosti u provođenju mjera u upravljanju otpadom koje će biti potrebno riješiti u narednom razdoblju. Jedan od zasigurno najvećih nedostataka je što ne postoji koordinacijski mehanizam s jasnim ovlaštenjima. Raspodjela nadležnosti nad pojedinim komponentama okoline među institucijama na federalnoj, županijskoj i općinskoj razini, ne doprinosi efikasnom praćenju stanja okoline, kao ni planiranju njegove zaštite. Nedostatak provođenja propisa, nedovoljno efikasan nadzor nad provođenjem propisa koji su na snazi, te neodgovarajuće sankcije, također predstavljaju veliku zapreku ostvarivanju zacrtanih ciljeva.

Provedenim istraživanjem revizija je došla do opšteg zaključka, da postojeći sustav upravljanja otpadom, sa prikazanim načinom provođenja mjera i aktivnosti bez poduzimanja dodatnih napora od strane nadležnih institucija, može imati za posljedicu da se ne ostvare ciljevi utvrđeni Strategijom zaštite okoline do 2018. godine, koji su sadržani i u Direktivama EU⁷⁷ za ovu oblast.

⁷⁷ Obavezu planiranja upravljanja otpadom direktno propisuju tri direktive: Okvirna direktiva o otpadu (2008/98/EC), Direktiva o upravljanju opasnim otpadom (91/689/EEC) i Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu (94/62/EEC). Međutim i druge europske direktive koje se odnose na posebne tokove otpada, te na objekte za obradu i odlaganje otpada moraju se uzeti u obzir tijekom izrade planova upravljanja otpadom, a najvažnije europske direktive (11 direktiva) u sektoru upravljanja otpadom su navedene u Referencama.

5. PREPORUKE

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH proveo je reviziju učinka koja se odnosi na provođenje mjera koje je trebalo implementirati u rokovima koji su određeni Federalnim planom upravljanja otpadom u periodu 2012.-2017.godine, odnosno do kraja 2014.godine.

Provedenom revizijom su identificirani nedostaci u aktivnostima nadležnih institucija, te revizija daje slijedeće preporuke čijom implementacijom bi se povećala efikasnost istih u ostvarivanju strateških ciljeva i opredjeljenja, te osiguralo adekvatno upravljanje u oblasti otpada.

Preporuke za Federalno ministarstvo okoliša i turizma da:

- Izvrše analizu mjera koje su nadležne institucije trebale završiti na svim nivoima u okviru ostvarivanja ciljeva iz Strategije zaštite okoliša 2008.-2018.godine, a posebno u oblasti upravljanja otpadom i poduzmu aktivnosti da se planirane mjere realizuju kako iste ne bi bile prepreka za realizaciju ostalih mjera.

Navedeno je potrebno uraditi kako bi se sagledale prepreke i otklonila ograničenja koja usporavaju efikasnije provođenje mjera iz Strategije zaštite okoliša 2008.-2018.godine i iz Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine na svim nivoima.

Potrebno je osigurati da nadležne institucije provode mjere u propisanim rokovima kako bi se ostvarili ciljevi usmjereni na smanjenje količine otpada na području Federacije BiH.

- Pokrenuti aktivnosti na donošenju Federalnog plana upravljanja opasnim otpadom.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma nije u planiranim rokovima dostavilo Vladi FBiH na usvajanje Federalni plan upravljanja opasnim otpadom. Ako se adekvatno ne riješi upravljanje opasnim otpadom, koji je „ekološka bomba,“ to može da ostavi trajne posljedice na zdravlje ljudi i zaštitu okoliša u Federaciji BiH i šire.

- Poduzmu aktivnosti da se na nivou kantona i općina u što kraćem roku donesu planovi upravljanja otpadom i uspostavi informacioni sistem.

Osnovna uloga zbog kojih se donose planovi upravljanja otpadom je definisanje tokova otpada i opcija za njegov tretman.

- Uspostavi informacioni sistem u oblasti upravljanja otpadom u skladu sa donesenim strateškim dokumentima Parlamenta FBiH i Vlade FBiH.

Potrebno je osigurati da svi podaci i potrebne informacije o otpadu postoje na jednom mjestu u FBiH i da se poduzmu aktivnosti da niži nivoi vlasti urade isto za svoje područje.

Provedu aktivnosti na uspostavi Centra za prikupljanje informacija na nivou Federacije i kantona u skladu sa Federalnim planom upravljanja otpadom 2012.-2017.godine.

Postojanje dobrog informacionog sistema će omogućiti da nadležne institucije mogu donositi pravovremeno odluke i zakone čijom bi se realizacijom ostvarili veći efekti u ovoj oblasti.

Navedeno je potrebno osigurati iz razloga da se može pratiti stanje u ovoj oblasti, upoređivati sa strateškim ciljevima datim kroz opredjeljenja Zakonodavne i Izvršne vlasti u FBiH i poduzimati aktivnosti kako bi se ta opredjeljenja ostvarila u rokovima koji su određeni.

- Donese podzakonske akte i procedure koje su određene Zakonom o upravljanju otpada i Federalnim planom upravljanja otpadom 2012.-2017.godine.
- Pojača sistem praćenja i nadzora u svrhu ostvarivanja strateških ciljeva u oblasti upravljanja otpadom, koja je sastavni dio zaštite okoliša.
- Donese jedinstvene i obavezne procedure o načinu koordinacije u svrhu osiguranja kako vertikalne, tako i horizontalne proaktivne koordinacije nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u oblasti zaštite okoliša.

- Jednom godišnje informiše Vladu FBiH o provedenim mjerama i aktivnostima iz Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine.

Preporuke za nadležna kantonalna ministarstva za zaštitu okoliša da:

- Izvrše analizu mjera koje su institucije trebale završiti na kantonalnom i općinskom nivou u okviru ostvarivanja ciljeva iz Strategije zaštite okoliša 2008.-2018.godine i Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine.
- Poduzmu adekvatne aktivnosti da se planirane mjere realizuju u zacrtanim rokovima, a posebno da donesu Kantonalni plan upravljanja otpadom, sa Studijom izvodljivosti za regiju i odrediti lokacije na osnovu istražnih radova za RCGO.
- Uspostavi informacioni sistem u oblasti upravljanja otpadom na kantonalnom nivou koji će biti u skladu sa donesenim strateškim dokumentima Parlamenta FBiH i Vlade FBiH.
- Pojača sistem praćenja i nadzora u svrhu ostvarivanja strateških ciljeva u oblasti upravljanja otpadom, koja je sastavni dio zaštite okoliša.
- Donese jedinstvene i obavezne procedure o načinu koordinacije u svrhu osiguranja kako vertikalne, tako i horizontalne proaktivne koordinacije nadležnih institucija na kantonalnom i općinskom nivou u oblasti zaštite okoliša.

Preporuke za općine:

- Izvrše analizu mjera koje su institucije trebale završiti na općinskom nivou u okviru ostvarivanja ciljeva iz Strategije zaštite okoliša 2008.-2018.godine i Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine.
- Poduzmu adekvatne aktivnosti da se planirane mjere realizuju u zacrtanim rokovima, a posebno da donesu Općinski plan upravljanja otpadom, sa Studijom izvodljivosti za regiju i odrediti lokacije na osnovu istražnih radova za RCGO.
- Uspostavi sistem prikupljanja podataka u oblasti upravljanja otpadom na općinskom nivou koji će biti u skladu sa donesenim strateškim dokumentima Parlamenta FBiH i Vlade FBiH.
- Pojača sistem praćenja i nadzora u svrhu ostvarivanja strateških ciljeva u oblasti upravljanja otpadom, koja je sastavni dio zaštite okoliša.
- Donese jedinstvene i obavezne procedure o načinu koordinacije u svrhu osiguranja kako vertikalne, tako i horizontalne proaktivne koordinacije nadležnih institucija na općinskom nivou u oblasti zaštite okoliša.

Ovo istraživanje treba da posluži nadležnim institucijama, kako bi hitno poduzele mjere i izvršile određene promjene, koje bi između ostalog omogućile da se blagovremenim poduzimanjem aktivnosti implementiraju mjere iz Strategije zaštite okoliša 2008.-2018.godine i Federalnog plana upravljanja otpadom 2012.-2017.godine kako bi se ostvarili zacrtani ciljevi.

Revizorski tim:

Vildana Džaferović, vođa tima

sr.

Amela Bungur, član tima

sr.

Sanela Kadić, član tima

sr.

PRILOZI

Prilog broj 1:
Šta je Integralno upravljanje otpadom?

Svaki otpad ne predstavlja smeće. Potrebno je prvo vidjeti da li se tim proizvodima mogu pronaći nove svrhe upotrebe ili ih upotrijebiti kao sirovine za produkciju drugih proizvoda sa novim svrhama koje zadovoljavaju želje vlasnika tih proizvoda. To ukazuje na potrebu proširenja broja elemenata koji čine integralni sistem upravljanja otpadom, a jedan od prijedloga sistema integralnog upravljanja otpadom je dat u sljedećoj tabeli:

Elementi integralnog upravljanja otpadom⁷⁸

Prevenција
1.Minimiziranje korištenja prirodnih resursa
2.Poboljšanje logistike
3.Poboljšanje kvaliteta otpada
4.Minimalno korištenje energije
5.Ponovno korištenje za bilo koju namjenu
6.Povećanje efikasnosti proizvodnje
7.Unutrašnje recikliranje
8.Produženje funkcionalnosti proizvoda
9.Povećanje okolinskih performansi
10.Dizajn za okoliš
11.Ekonomske i zakonske instrumente
12.Povećanje odgovornosti dizajnera
13.Produženje odgovornosti proizvođača
14.Produženje odgovornosti vlasnika
15.Davanje nove namjene
16.Nalaženje novog vlasnika
Povrat
a)Vanjsko recikliranje
b)Povrat energije
c)Recikliranje s ciljem proizvodnje goriva za termički tretman
d)Regeneracija
Odlaganje
-Termičko razlaganje
-Deponovanje
-Konačno odlaganje
-Ispuštanje u prirodu

Integralno upravljanje otpadom ide u pravcu uspostavljanja održivog sistema upravljanja otpadom. Upravljanje otpadom podrazumijeva sakupljanje, transport, povrat materijala i energije i odlaganje otpada, uključujući tu i kontrolu tih procesa i nadgledanje deponija po njihovom zatvaranju. Osnovni cilj održivog sistema upravljanja otpadom treba da da mogućnost za pretvaranje nastalog otpada u ne-otpad, odnosno u resurse, stvaranje nove vrijednosti i zapošljavanje.

Pod ne-otpadom se podrazumijeva stvar koja je imala svoju namjeru za vlasnika, koji će je koristiti za svoje potrebe ili uz podešavanje stanja ili strukture te stvari osigurati da se otpadu da mogućnost da zadovolji neke druge zahtjeve u skladu sa propisanom namjenom. Za to je neophodno i usavršavanje zakona o otpadu, kako bi se lakše definisalo vrednovanje i kontrola uslova pod kojima vlasnik nekog otpada može to svoje vlasništvo predati nekom drugom.

Upravljanje resursima – optimizacija korištenja resursa je šire posmatranje nego samo integralni sistem raspolaganja otpadom. Tu se otpad dakle posmatra samo kao jedan od resursa. Time se otpadu pripisuje sasvim novo svojstvo.

Upravljanje otpadom je sprovođenje propisanih mjera postupanja sa otpadom u okviru sakupljanja, transporta, ponovnog iskorištavanja i odlaganja otpada, uključujući i nadzor nad tim aktivnostima i brigu o odlagalištima poslije zatvaranja. Značaj informacionog sistema se ogleda u pravovremenoj reakciji u cilju sprovođenja adekvatnih mjera i postupaka iz oblasti djelovanja.

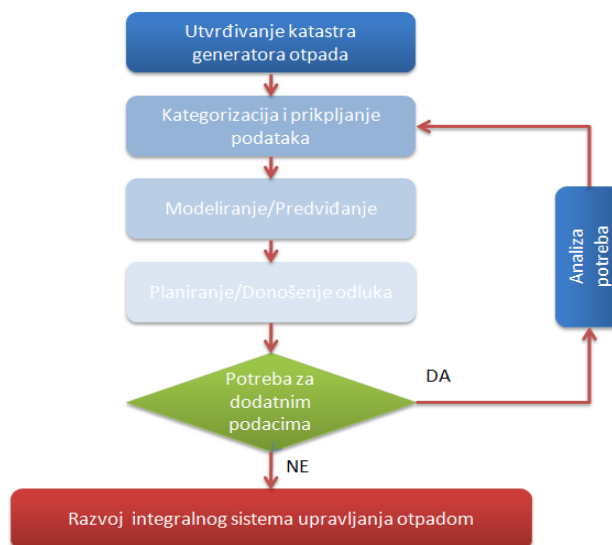
Prilog 2:
Šta je Informacioni sistem upravljanja otpadom⁷⁹?

Prema strateškim odredbama, na području čitave FBiH će se uvesti jedinstveni informacioni sistem koji objedinjuje protok informacija o svim vrstama otpada dajući jednostavan i efikasan pristup informacijama tehničkog, pravnog, institucionalnog i finansijskog karaktera. Informacioni sistem upravljanja otpadom će biti zasnovan na GIS platformi koja omogućava prostorno definisanje podataka, dajući kompletnu informaciju o integralnom sistemu upravljanja otpadom (informacije o količinama otpada, infrastrukturi, legalnim i nekontroliranim odlagalištima, shemama prikupljanja otpada i sl.)

Za uspostavljanje i efikasan rad informacionog sistema upravljanja otpadom potrebno je utvrditi njegovu organizacijsku strukturu koja će u svakom trenutku biti spremna odgovoriti na zahtjeve planiranja, donošenja odluka i rješavanja incidentnih situacija.

⁷⁸ Federalna strategija zaštite okoliša FBiH 2008.-2018. godina

⁷⁹ Federalni plan upravljanja otpadom 2012.-2017. godine, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Sarajevo, decembar 2011.

Slika 1: Funkcionalna shema informativnog sistema upravljanja otpadom⁸⁰

Ukratko navodimo da **Centar za prikupljanje informacija se uspostavlja na nivou FBiH** i na nivou kantona. Sastavljen je od strukturnih jedinica za prikupljanje podataka, njihovu obradu i izvještavanje prema višim subjektima informacionog sistema upravljanja otpadom, na domaćoj pa čak i na europskom nivou. Jedinica za prikupljanje podataka ima zadatak prikupiti podatke o onim specifičnim tokovima otpada koji nisu drugačije pokriveni sistemom prikupljanja, tj. ne postoji tijelo/institucija koja je odgovorna za navedeno. Sa druge strane, u sistem su umrežene i postojeće organizacije kojima je zadatak zbrinjavanje otpada, koje imaju zadatak dostavljanja podataka centralnom tijelu na dalju obradu. Uspostavljanje jedne efikasne mreže institucija i timova ljudi na nivou FBiH i kantona osigurat će dovoljnu količinu kvalitetnih informacija za dalje efikasno planiranje i donošenje odluka u sklopu integralnog sistema upravljanja otpadom.

Formiranje GIS informacionog sistema upravljanja otpadom predviđa se u tri faze:

1. Izrada pravilnika o informacionom sistemu upravljanja otpadom.
2. Uspostava tijela za upravljanje informacijskim sistemom upravljanja otpadom na nivou Federacije BiH. Kod formalne uspostave ovog tijela potrebno je definisati njene nadležnosti i zaduženje, uspostaviti kadrovsku strukturu i načine njenog finansiranja.
3. Izrada koncepta Informacionog sistema i utvrđivanje procedura za protok informacija. Ova studijska aktivnost će služiti kao osnov za dalji razvoj sistema, a ista obuhvata:
 - Kategorizaciju vrsta otpada;
 - Definisanje strukture informacionog sistema;
 - Izradu procedura za protok informacija;
 - Specifikaciju opreme za prikupljanje podataka sa procjenom vrijednosti;
 - Specifikaciju softverske aplikacije i hardverskih komponenti za umrežavanje
 - i Dinamički plan razvoja informacionog sistema.

Pravilnikom će biti definisan sadržaj informacionog sistema upravljanja otpadom. Okvir kojeg budući informacijski sistem treba sadržavati je: registar zagađivača (dio uspostavljenog registra zagađivača koji sadrži podatke o otpadu), registar odlagališta otpada (GIS baza podataka), podaci o proizvedenim, prikupljenim i obrađenim količinama otpada, podaci o prekograničnom prometu otpada, registar dozvola za upravljanje otpadom, podaci o planovima upravljanja otpadom Federacije, kantona i općina, te samih proizvođača otpada i sl. **Zakonom o upravljanju otpadom⁸¹ nije propisana obaveza donošenja ovog pravilnika, ali potreba za njegovim donošenjem je određena strateškim opredjeljenjima Vlasti.**

Nakon utvrđenog koncepta budućeg informacionog sistema prelazi se na razvoj njegovih kapaciteta, kako tehničkih tako i kadrovskih. Tri su glavna zadatka koja treba implementirati u kratkom periodu kako bi informacijski sistem postao funkcionalan.

Zadaci za razvoj kapaciteta informacionog sistema:

- Nabavka i instalacija GIS aplikacije i umrežavanje komponenti sustava,
- Nabavka i instalacija opreme za prikupljanje podataka,
- Edukacija timova uključenih u rad informacionog sistema.

Na osnovu rezultata konceptualne studije prijeći će se u nabavku i instalaciju GIS aplikacije, a potom na umrežavanje svih komponenti sistema, što će osigurati brz protok informacija. Također, u cilju efikasnog protoka informacija, potrebno je uvesti procedure za slanje podataka e-mailom. Svaka aktivnost ili promjena na terenu se lokalno unosi u sistem, a istovremeno pohranjuje u centralnu bazu podataka. Operacionalizacija sistema nije moguća bez adekvatne stručne edukacije osoblja koje će na njemu raditi. Korištenje softverske aplikacije i opreme za prikupljanje podatka, koja će biti instalirana u info-centrima, zahtjeva stručnost u rukovanju. Zbog toga, Planom je predviđeno organiziranje programa obuke.

⁸⁰ Strategija zaštite okoliša FBiH 2008.-2018, Federalno ministarstvo okoliša i turizma

⁸¹ Sl. novine FBiH, br. 33/03, 72/09

Prilog 3 :

Ciljevi u Federalnoj Strategiji upravljanja otpadom 2008-2018

STRATEŠKI CILJ 1:
SMANJENJE RIZIKA PO OKOLIŠ I ZDRAVLJE LJUDI I ISPOSTAVA PRIORITETNE INFRASTRUKTURE ZA INTEGRIRANO UPRAVLJANJE
• Operativni cilj 1.1: Povećati broj stanovnika obuhvaćen organiziranim prikupljanjem otpada
• Operativni cilj 1.2: Stvoriti uvjete za sanitarno odlaganje kapaciteta za najmanje 5 godina odlaganja u svim regijama
• Operativni cilj 1.3:Ukloniti nelegalna odlagališta i sanirati područje na kojem su se nalazila
• Operativni cilj 1.4:Sanirati i zatvoriti postojeća općinska odlagališta
• Operativni cilj 1.5:Sanirati postojeće površine pod neadekvatno odloženim otpadom (opasni i neopasni otpad)
• Operativni cilj 1.6:Uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje opasnog otpada (% količina opasnog otpada)
• Operativni cilj 1.7:Uspostaviti deponije inertnog (građevinskog i sl.) otpada (% količina inertnog otpada)
• Operativni cilj 1.8:Povećati ukupni procent adekvatnog zbrinjavanja otpada i procent adekvatnog zbrinjavanja opasnog otpada
• Operativni cilj 1.9:Pokriveno efikasnim sistemom upravljanja otpadom u poljoprivrednoj proizvodnji i šumarstvu
• Operativni cilj 1.10:Uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje otpada životinjskog porijekla (mjerljivo prema količini, odnosno ukupnom % adekvatno zbrinutog otpada)
• Operativni cilj 1.11: Sanirati i zatvoriti postojeća odlagališta, jame grobnice i groblja za otpade životinjskog porijekla
• Operativni cilj 1.12: Povećati procenat adekvatno zbrinutog otpada iz zdravstvenih ustanova
• Operativni cilj 1.13:ovećati procenat adekvatno zbrinutog otpada iz veterinarskih ustanova
STRATEŠKI CILJ 2 :
SMANJENJE KOLIČINA OTPADA ZA FINALNO ODLAGANJE/ZBRINJAVANJE UZ EFIKASNIJE KORIŠTENJE RESURSA
• Operativni cilj 2.1:Uspostaviti sustav odvojenog prikupljanja komunalnog otpada u svim općinama F BiH
• Operativni cilj 2.2:Prikupiti i reciklirati količine nekih vrsta komunalnog otpada
• Operativni cilj 2.3: Odvojeno prikupiti bio-otpad iz vrtova i parkova
• Operativni cilj 2.4:Izgraditi regionalne centre za upravljanje otpadom u svim regijama sa svim potrebnim sadržajima
• Operativni cilj 2.5: Preventivnim mjerama spriječiti/umanjiti porast ukupnih količina otpada iz industrije sa porastom obima industrijske proizvodnje
• Operativni cilj 2.6:Povećati udio otpada iz industrije koji se reciklira odnosno podliježe povratu materijala i energije (R&R), uz istovremeno smanjenje količina preostalog otpada za odlaganje
• Operativni cilj 2.7:Povećati ukupni procent adekvatnog zbrinjavanja otpada iz industrije reciklažom, odnosno povratom materijala ili energije (R&R) Specifični tokovi otpada
• Operativni cilj 2.8:Biorazgradljivi otpad iskorišten za proizvodnju komposta i biogoriva
• Operativni cilj 2.9:Smanjena količina nastalog biorazgradljivog i drugog otpada u poljoprivredi i šumarstvu
• Operativni cilj 2.10:Smanjena količina nastalog otpada od opasnih materija u poljoprivredi i šumarstvu
• Operativni cilj 2.11:Sprječavanje nastajanja i smanjenje količina otpada za finalno odlaganje – otpad životinjskog porijekla
• Operativni cilj 2.12:Smanjiti količinu proizvedenog medicinskog opasnog otpada iz zdravstvenih ustanova
STRATEŠKI CILJ 3:
OSIGURANJE PROVEDBE SISTEMA KROZ PPRAVNI, INSTITUCIONALNI I EKONOMSKI OKVIR
• Operativni cilj 3.1:Osigurati striktnu provedbu usvojenih propisa i preuzetih međunarodnih obaveza - otpad (obuhvaćeno sa 2.1)
• Operativni cilj 3.2:Usuglasiti domaće zakonodavstvo o okolišu sa zakonodavstvom EU - otpad (obuhvaćeno sa 2.2)
• Operativni cilj 3.3:Integrirati evropske sektorske politike po pitanju okoliša u sektorske politike FBiH - otpad (obuhvaćeno sa 2.3)
STRATEŠKI CILJ 4 :
OSIGURANJE SISTEMATSKOG PRAĆENJA PARAMETARA ZA OCJENU STANJA OKOLIŠA
• Operativni cilj 4.1: Osigurati sve resurse (ljudske i tehničke) na Kantonalnom nivou za prikupljanje podataka i izvještavanje o nastalom otpadu,načinima transporta i postupanja sa otpadom
• Operativni cilj 4.2: Osigurati sve resurse (ljudske i tehničke) na Federalnom nivou za obradu podataka o otpadu i izračunavanje indikatora

Prilog broj 3a:
Sve mjere za implementaciju Federalne strategije zaštite okoliša i Federalnog plana upravljanja otpadom sa rokovima

R br	Mjere	Rok izvršenja		Nadležnost
		Federalna strategija zaštite okoliša 2008-2018	Federalni plan upravljanja otpadom 2012-2017	
1	Napraviti program povećanja broja stanovnika pokrivenog organiziranim prikupljanjem za svaku općinu FBiH sa procjenom sredstava	2008.	2012-2013	Općine
2	Realizirati programe povećanja broja stanovnika pokrivenog organiziranim prikupljanjem	U skladu sa operativnim ciljevima	U skladu sa operativnim ciljevima	Općine
3	Definisati regije, potpisati općinske sporazume	2008.	2012.	Općine
4	Izrada dokumentacije za sanaciju postojećih odlagališta, jama i groblja za otpade životinjskog porijekla	2012. - 2013.	2017- ...	Općine
5	Sanacija i zatvaranje postojećih odlagališta, jama grobnica i groblja za otpad životinjskog porijekla	2014.-2018.		
6	Izraditi Planove aktivnosti za sanaciju općinskih deponija	2008.	2012.	Općine
7	Sanirati i zatvoriti općinske deponije	do 2014.	2017.	Općine
8	Napraviti kratkoročni program uklanjanja nelegalnih odlagališta u svim općinama sa procjenom sredstava	2008.	2012.	Općine i nadležna kant.minist.
9	Pripremiti studije izvodivosti za regiju i odrediti lokacije na temelju istražnih radova za RCGO. Upisati lokacije u prostorno plansku dokumentaciju	2009.	2012.-2013.	Općine i nadležna kant.minist.
10	Izraditi Studiju sa programom razvoja informacionog sistema o otpadu	2009.	2012.	Nadležna KM i KM za okoliš
11	Uspostava deponija inertnog otpada	2010.-2017.	2013.-2017.	Nadležna KM i KM za okoliš
12	Izvršiti obuku pravnih subjekata u cilju osposobljavanja za izvještavanje	2010.	2012.-2013.	Nadležna KM i FMOIT i FM zdravlja
13	Nabaviti opremu i izvršiti obuku zaposlenika	2011.	2013.-2014.	KM za okoliš
14	Kantonalni planovi upravljanja otpadom i Federalni plan upravljanja opasnim otpadom (predvidjeti kapacitete za privremeni prihvata opasnog otpada, kao i zbrinjavanje inertnog otpada, te određivanje lokacija za njegovo adekvatno zbrinjavanje)	2008.-2010.	2012.-2013.	KM za okoliš
15	Krovna studija izvodljivosti za utvrđivanje prihvatljivih alternativa zbrinjavanja pojedinih vrsta otpada	2010.	2012.	KM za okoliš i FMOIT
16	Podržati tehničko unapređenje postojećih kapaciteta za sagorijevanje	kontinuirano	kontinuirano	KM za okoliš i FMOIT
17	Uspostaviti kapacitete pri RCUO za opasni i inertni otpad	U skladu sa dinamikom uspostave RCUO	U skladu sa dinamikom uspostave RCUO	KM za okoliš i FMOIT
18	Nabaviti mobilne drobilice za inertni otpad (RCUO – 1 drobilica za 2 ili 3 centra)	2008.-2010.	2013.-2014.	KM za okoliš i FMOIT
19	Razviti sistem identifikacije i promocije 10 najboljih firmi u pogledu okolišnog upravljanja	2008. - 2011.	2012.	KM za okoliš i FMOIT
20	Kreirati i implementirati javnu kampanju za podizanje svijesti o posljedicama neadekvatnog odlaganja otpada na okoliš i ljudsko zdravlje	2008.-2009.	2012.-2014.	KM za okoliš i FMPVŠ i ekonomskih odnosa BiH i ured za veterinarstvo, FM okoliša i turizma, prostornog uređenja
21	Kreirati i implementirati javnu kampanju za podizanje svijesti o načinima postupanja sa otpadom, promocija integriranog sistema upravljanja otpadom	2010.-2012.	2012.-2014.	KM za okoliš i MVT ekonomskih odnosa BiH i ured za veterinarstvo, FM okoliša i turizma, prostornog uređenja i FMPVŠ
22	Donijeti potrebne federalne propise iz oblasti upravljanja otpadom iz zdravstvenih ustanova	2008.	2012.	KM za okoliš i FMPVŠ i MVT ekonomskih odnosa BiH i ured za veterinarstvo, FM okoliša i turizma, prostornog uređenja

23	Organizirati programe jačanja kapaciteta za zakonodavce, donosioce odluka, kantonalne/općinske vlasti, direktore zdravstvenih i veterinarskih ustanova, radnike u zdravstvenim i veterinarskim ustanovama, te radnike komunalnih preduzeća koji rade na prikupljanju i odlaganju medicinskog otpada.	2010.	2012.-2013.	FMOIT
24	Provesti program obuke o pravilnom prikupljanju i odlaganju biorazgradivog otpada i neorganskog otpada.	2008. -2009.	2013.	FMOIT
25	Pripremiti entitetski plan upravljanja biorazgradivim otpadom (koji će predvidjeti način uspostave sabirnih centara za kompostiranje biorazgradivog otpada, kao mogućnosti korištenja ovog otpada kao biogoriva).	2009. - 2010.	2012.	FMOIT
26	Kreiranje i implementacija javne kampanje za podizanje svijesti, te obuka i trening različitih ciljnih grupa.	2011. - 2016.	2012.-2017. kontinuirano	FMOIT i FMPVŠ
27	Uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje otpada životinjskog porijekla (% adekvatno zbrinutog otpada po količini)	2008.-2009.	2013.- 2014.	FM zdravlja
28	Priprema projektne dokumentacije za najprihvatljiviji koncept zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla, dokumentacije za dobivanje okolinske, te studija za dobivanje svih potrebnih ostalih dozvola	2010.	2013.	FM zdravlja
29	Ažurirati listu žarišta („hot spots“)	2008.-2009.	2012.-2013.	MVT i ekonomskih odnosa BiH i ured za veterinarstvo, FM okoliša i turizma, prostornog uređenja i FMPVŠ
30	Pripremiti uputstvo za upravljanje medicinskim otpadom u svim kantonima u FBiH, kojim će se precizirati metode za sortiranje, pakiranje, etiketiranje medicinskog otpada, te metode rukovanja i transporta unutar zdravstvenih ustanova	2009.	2012. – 2014.	FM zdravstva
31	Pripremiti uputstvo za upravljanje veterinarskim otpadom u svim kantonima u FBiH, kojim će se precizirati metode za sortiranje, pakiranje, etiketiranje veterinarskog otpada, te metode rukovanja i transporta unutar veterinarskih usluga	2009.		
32	Izgradnja regionalnih sabirališta (6-8) za prihvata, hlađenje i skladištenje otpada životinjskog porijekla, te nabavka transportnih vozila za svako sabiralište	2011. – 2012.	2014. – 2015.	MVT u ekonomskih odnosa BiH i ured za veterinarstvo, FM okoliša i turizma, prostornog uređenja i entitetska ministarstva
33	Implementirati sistem upravljanja medicinskim otpadom u sve zdravstvene i veterinarske ustanove na teritoriji FBiH sa akcentom na odvojeno prikupljanje opasnog medicinskog od ostalog otpada	2010.-2014.	2012.-2016.	Vlasnici postrojenja i pogona
34	Uvesti sistem odvojenog prikupljanja biorazgradivog, neorganskog i otpada od opasnih materija i njihove ambalaže u poljoprivredi i šumarstvu.	2009.-2011.		Nadležna KM
35	Promoviranje certificiranja upravljanja šumskim resursima, sufinansiranjem procesa certificiranja i pružanjem informacija (seminari, izrada brošura)	2009. - 2013.		Nadležna KM i MVT i ekonomskih odnosa BiH i ured za veterinarstvo, FM okoliša i turizma, prostornog uređenja i FMPVŠ
36	Promoviranje certificiranja poljoprivredne proizvodnje, sufinansiranjem procesa certificiranja i pružanjem informacija (seminari, izrada brošura)	2009. - 2013.		Nadležna KM i KM za okoliš
37	Sprovesti program obuke za operacionalizaciju sistema, upravljanja medicinskim otpadom za uposlenike veterinarskih ustanova u FBiH	2010.		Nadležna KM i KM za okoliš
38	Izrada programa uklanjanja postojećih odlagališta, jama i groblja za otpade životinjskog porijekla u kantonima sa procjenom sredstava	2011.		Nadležna KM i KM za okoliš
39	Provoditi informativne i edukativne kampanje u industrijskim firmama	2008. - 2010.		Nadležna KM, FMOIT
40	Reguliranje odlaganja otpadnih pesticida i ostalih opasnih materija kroz princip odgovornosti proizvođača	2008. - 2009.		KM za okoliš
41	Unaprijediti postojeće i uspostaviti nove kapacitete za povrat energije ili materijala	2010. - 2015.		KM za okoliš
42	Uvesti efikasne mjere za smanjenje i sprečavanje odlaganja EEO kao nesortiranog otpada, uvođenjem shema povrata stare/rabljene tehnike, originalnom proizvođaču otpada	2010.		KM za okoliš

43	Sanacija napuštenih odlagališta	2018. (50%)		KM za okoliš
44	Osigurati infrastrukturu za odvojeno prikupljanje otpada.	2010. - 2012.		KM za okoliš i FMOIT
45	Uvesti sistem adekvatnog sakupljanja biorazgradivog otpada sa poljoprivrednih dobara i šumskoprivrednih područja.	2011. - 2014.		KM za okoliš i FMOIT
46	Studija izvodljivosti sanacije napuštenih odlagališta	2009.-2010.		KM za okoliš i FMOIT
47	Pilot programi namijenjeni sigurnom odlaganju PCB-a	2009.-2010.		KM za okoliš i FMOIT
48	Implementirati pilot projekt razvijanja efikasnijih metoda sortiranja sastavnih materijala EEO	2011.		KM za okoliš i FM zdravlja
49	Priprema uputstava za upravljanje otpadom životinjskog porijekla za sve proizvođače	2011. - 2014.		FMOIT
50	Provesti program obuke o korištenju, skladištenju i odlaganju pesticida i ostalih opasnih materija i njihove ambalaže za poljoprivredne proizvođače i šumarska preduzeća.	2008. - 2009.		FMOIT
51	Pripremiti standarde o najboljoj praksi korištenja biorazgradivog otpada.	2010. - 2011.		FMOIT
52	Stimulirati razvoj tržišta za ponovnu upotrebu i reciklažu organskog otpada	Od 2010. kontinuirano		FMOIT
53	Priprema uputstava za upravljanje otpadom životinjskog porijekla za sve proizvođače.	2011. - 2014.		FMOIT
54	Kreiranje i implementacija javne kampanje za podizanje svijesti različitih ciljnih grupa	2011 - 2016.		FMOIT i FM zdravlja
55	Projektovanje mreže objekata- sabirališta i prateće infrastrukture	2010. - 2011		FMOIT i FMPVŠ
56	Okolišna dozvola - postojeći pogoni	2008.-2010.		Parlament i Vlada
57	Izrada i usvajanje tehničkih uputa o najboljim raspoloživim tehnikama za klaonice, industriju prerade mesa i ribe, ribogojilišta, te uzgoj krupne stoke i peradi u BiH	2008. - 2009.		Registrirane med. i vet. ustanove na teritoriji FBiH
58	Izrada i usvajanje tehničkih uputa o najboljim raspoloživim tehnikama za klaonice, industriju prerade mesa i ribe, ribogojilišta, te uzgoj krupne stoke i peradi u BiH	2008. -2009.		FM okoliša i turizma zajedno sa Ministarstvom za prostorno planiranje, građevinarstvo i ekologiju RS
59	Sprovesti program obuke za operacionalizaciju sistema upravljanja medicinskim otpadom za uposlenike zdravstvenih ustanova u FBiH	2010.		KM zdravstva u saradnji sa konsultantskim kućama, a pod nadzorom FM zdravstva
60	Provesti program podsticanja efikasnijeg iskorištavanja šumskih resursa i efikasnije poljoprivredne proizvodnje	2010. – 2013.		FMPVŠ
61	Podsticanje mehaničkih metoda i integriranih tehnika u borbi protiv štetočina programom subvencioniranja proizvođača koji koriste navedene tehnike.	2014. - 2017.		FMPVŠ
62	Promovirati i podsticati organsku i integralnu poljoprivrednu proizvodnju kroz mehanizme poreznih olakšica za proizvođače organske hrane, pružanje informacija o organskoj proizvodnji i podsticanje razvoja tržišta za organske proizvode.	2009. - 2013.		Vlada FBiH i FM poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
63	Realizacija najprihvatljivijeg koncepta zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla u skladu sa EU zahtjevima	201.1 – 2014.		MVT i ekonomskih odnosa BiH i Ured za veterinarstvo zajedno sa entitetskim ministarstvima poljoprivrede
64	Izraditi općinske planove upravljanja otpadom i propise kojima se definišu lokalne obveze u odnosu na primjenu koncepta regionalnog deponiranja definisanog Kantonalnim planom		2013.-2014.	Općine
65	Izraditi plan upoznavanja javnosti s planiranim aktivnostima gradnje RCUO/CUO – ciljano informiranje		2012.- ...	Kantonalna ministarstva
66	Uspostaviti centralni objekt (kafilaciju) za neškodljivo uklanjanje otpada životinjskog porijekla u skladu sa EU zahtjevima		2014.- 2017.	MVT i ekonomskih odnosa BiH i ured za veterinarstvo, FM okoliša i turizma, prostornog uređenja i FMPVŠ
67	Uključivanje svih privrednih subjekata u informacijski sustav upravljanja otpadom		2013- ...	FM okoliša i turizma i nadležna kant.ministarstva
68	Potpuno usklađenje sa zahtjevima EU-a po pitanju podataka (propisi, metodologija)		2015.	FM okoliša i turizma i nadležna kant.ministarstva
69	Stalno stručno usavršavanje postojećeg kadra u sektoru okoliša		201.2-2017.	FM okoliša i turizma i nadležna kant.ministarstva

70	Pripremiti Studije procjene utjecaja na okoliš i projektnu dokumentaciju za sve RCUO i PS/CUO. Dobiti potrebne dozvole		2012.-2014.	Općine i kantonalna ministarstva
71	Izgraditi sanitarna odlagališta u okviru RCGO			Kantonalna min. nadležna za okoliš
72	Uspostava manjeg MBO sustava u okviru RCUO po fazama (sortirnica i zona za kompostiranje)		Prema dinamici uspostave RCUO	Kant.minis. nadležna za okoliš
73	Uspostava tijela za upravljanje informatcionim sistemom upravljanja otpadom na razini FBiH		2013.	FM okoliša i turizma
74	Izrada priručnika za sakupljače, prijevoznike, kompanije koje upravljaju pretovarnim stanicama, RD i R/CUO		2012.	FMOIT i kant. ministarstva okoliša
75	Uspostaviti sabirne punktove za sakupljanje otpadnih ulja		2013.-2015.	FMOIT i kant. ministarstva okoliša
76	Unaprjeđenje skladišnih kapaciteta autoservisa i automehaničarskih radionica		2013.-2015.	Fmoit i kant. ministarstva okoliša
77	Uspostava 5 transfer stanica za privremeni prihvataj otpadnih ulja (pri RCUO ili zasebno)		2014.-2016.	FMOIT i kant. ministarstva okoliša
78	Nabava vozila za crpljenje i transport otpadnih ulja		2014.-2016 .	FMOIT i kant. ministarstva okoliša
79	Edukacija privrednih subjekata koji proizvode opasni otpad		2012- ...	FMOIT i kant. ministarstva okoliša
80	Kampanja javnog informiranja o važnosti prikupljanja otpadnih ulja		2014.-2017.	FMOIT
81	Transpozicija i početak primjene IPPC direktive (integrirano sprječavanje i nadzor onečišćenja)		2012.-2014.	FMOIT
82	Usvajanje provedbenih propisa		201.2-2013.	FMOIT
83	Nabaviti opremu i/ili iskoristiti postojeće kapacitete (spalionice) za zbrinjavanje opasnog otpada na izvoru u velikim zdravstvenim centrima u skladu sa Kantonalnim planom upravljanja otpadom		2012.- 2014.	FM zdravstva u saradnji sa nadležnim kant.min.
84	Izmjene i dopune Zakona o upravljanju otpadom sa ciljem stvaranja pravnog osnova za provedbu mjera iz FPUO			Parlament i Vlada FBiH

Prilog broj 3b:

Mjere na kojima je fokus ove revizije učinka

R.br.	Mjere	Rok izvršenja		Nadležnost
		Federalna strategija zaštite okoliša 2008-2018	Federalni plan upravljanja otpadom 2012-2017	
1	Izraditi Studiju sa programom razvoja informacionog sistema o otpadu	2009.	2012.	Federalno ministarstvo okoliša i turizma i nadležna kantonalna ministarstva
2	Izvršiti obuku pravnih subjekata u cilju osposobljavanja za izvještavanje	2010.	2012.-2013.	Nadležna kantonalna ministarstva i Federalno ministarstvo okoliša i turizma
3	Nabaviti opremu i izvršiti obuku zaposlenika	2011.	2013.-2014.	Federalno ministarstvo okoliša i turizma i nadležna kantonalna ministarstva za okoliš
4	Uspostava tijela za upravljanje informacijskim sustavom upravljanja otpadom na razini FBiH		2013.	Federalno ministarstvo okoliša i turizma
5	Uključivanje svih privrednih subjekata u informacijski sustav upravljanja otpadom		2013- ...	Federalno ministarstvo okoliša i turizma i nadležna kantonalna ministarstva
6	Izraditi općinske planove upravljanja otpadom i propise kojima se definišu lokalne obveze u odnosu na primjenu koncepta regionalnog deponiranja definisanog Kantonalnim planom		2013.-2014.	Općine
7	Kantonalni planovi upravljanja otpadom i Federalni plan upravljanja opasnim otpadom (predvidjeti kapacitete za privremeni prihvata opasnog otpada, kao i zbrinjavanje inertnog otpada, te određivanje lokacija za njegovo adekvatno zbrinjavanje)	2008.-2010.	2012.-2013.	Kantonalno ministarstvo nadležno za okoliš
8	Pripremiti studije izvodivosti za regiju i odrediti lokacije na temelju istražnih radova za RCGO. Upisati lokacije u prostorno plansku dokumentaciju	2009.	2012.-2013.	Općine i nadležna kantonalna ministarstva

Prilog 3c:**Izveštaj Federalnog ministarstva okoliša i turizma o provedenim mjerama iz Plana upravljanja otpadom do novembra 2014.godine, koji je dostavljen 27.11.2014.godine**

Prema *Zakonu o upravljanju otpadom* ("Sl. novine FBiH", broj: 33/03 i 72/09) "Federalni plan upravljanja otpadom je provedbeni dokument Strategije iz člana 6. ovog Zakona i donosi se na razdoblje od pet godina". Operativni i strateški ciljevi definisani Strategijom su sastavni dio Plana, bilo na federalnom, bilo na kantonalnom nivou.

U proteklom periodu od 2011.-do 2014. godine realizirane su sljedeće aktivnosti koje su u direktnoj ili indirektnoj vezi sa implementacijom Federalnog plana upravljanja otpadom. Aktivnosti su u nastavku teksta opisane i prikazane.

1. Informacioni sistem

U Federalnom ministarstvu okoliša i turizma je instalirana oprema za prikupljanje podataka po osnovu uspostave Registra zagađivača okoliša FBiH. Instaliran je Hardware i Softver gdje je izvršeno povezivanje sa svih deset kantona. Omogućeno je kantonalnim ministarstvima za okoliš da vrše online izvještavanje o podacima prema unificiranim propisanim obrascima prema zahtjevu iz Registra zagađivača. Naglašavam da je ovo dugotrajan proces te da zahtjeva stalnog uposlenika IT inženjera, koji bi vodio i unaprijeđivao stanje sa registarskim bazama podataka. Svakako ovdje bi se nalazili i podaci o otpadu.

Fond za zaštitu okoliša FBiH je obavezan, prema važećem zakonodavstvu iz oblasti upravljanja otpadom, voditi Registar o ambalaži i ambalažnom otpadu, o elektronskom i elektroničkom otpadu i evidenciju za plastične kese tregerice. Ove poslove će obavljati Fond do uspostavljanja Agencije za okoliš. Podatke iz pomenutog Registra Fond je dužan ustupiti ovom ministarstvu za potrebe popunjavanja Registra zagađivača okoliša. Do izrade ovog izvještaja Fond nije dostavio nikakve podatke za Registar.

2. Održivi sistem selektivnog prikupljanja i razdvajanja otpada

Vezano za razvoj sistema selektivnog razdvajanja i prikupljanja otpada u ovom ministarstvu su doneseni sljedeći pravilnici i uredbe:

- Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom ("Sl. novine FBiH", broj:88/11 i 28/13)
- Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektroničkih proizvoda ("Sl. novine FBiH", broj:87/12)
- Uredba o naknadama za plastične kese tregerice ("Sl. novine FBiH", broj:9/14).

Gore navedeni provedbeni propisi predstavljaju temelje reforme u sektoru upravljanja otpadom. Dosadašnje prakse odlaganja otpada se mijenjaju uspostavljanjem održivih modela selektivnog razdvajanja i prikupljanja otpada.

S tim u vezi za područje Federacije BiH su uspostavljena i ovlaštena ukupno četiri operatera sistema upravljanja otpadom. Od toga su dva za ambalažu i ambalažni otpad, a to su Ekopak, d.o.o. Sarajevo i Ekoživot, d.o.o. Tuzla. Preostala dva su ovlaštena za elektronski i elektronički otpad, a to su Zeos Ekosistem, d.o.o. Ilidža i Kimtec Eko, d.o.o. Vitez.

Osnovna zadaća operatera sistema je da ispune zahtjeve koje propisuju gore navedeni pravilnici, uz najniže održive troškove. Uvezuju sve obveznike sistema- proizvođače, uvoznike, punioce, distributere i krajnje snabdjevače sa kojima zaključuju ugovor ispunjavajući najveće moguće ekološke prednosti uz minimalan uticaj na potrošačke cijene ovih proizvoda.

Operateri sistema dostavljaju izvještaje o ispunjenju nacionalnih ciljeva za prikupljanje otpada jednom godišnje ovom ministarstvu. Izvještaji se pripremaju prema procedurama koje supropisane pravilnikom i vrši se njihovo odobravanje.

Kao rezultat rada četiri operatera sistema zaključno sa 2013, je realizirano sljedeće za ambalažu i ambalažni otpad:

- Količina ambalaže koja je obuhvaćena sistemom iznosi 51.864t za 415 obveznika. U ovoj količini materijala prijavljenih u sistemu dominiraju papir, plastika i staklo u iznosu od 71%, a na ostale materijale, kao što su drvo, višeslojni materijali preostaje iznos od 29%.
- Obzirom da su obveznici sistema preneli na operatera ukupan iznos od 51.864 t ambalaze, proizilazi da je zakonski cilj operatera za 2013. bio da iskoristi ili reciklira 135, odnosno to iznosi 6.742 t. A operater je osigurao reciklažu za 7.063t, što je više od propisanih ciljeva. U 2012. godini operater sistema je reciklirao 3015 t. **Što ukupno za zadnje dvije godine iznosi 9.757 t otpada koji je sistemski zbrun i recikliran.** Ukupne investicije operatera sistema za izgradnju infrastrukture za upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom iznose 122.241 KM, kroz razvoj saradnje sa lokalnim zajednicama Bihać, Gračanica, Orašje i D. Vakuf. Za promotivne i edukativne aktivnosti s ciljem jačanja javne svijesti o važnosti upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom utrošeno je 106.744 KM. Fond za zaštitu okoliša FBiH je po osnovu implementacije Pravilnika o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom za 2013. spreman investirati ukupno 500 000 KM u različite projekte iz oblasti upravljanja otpadom.
- Količina elektronskog i elektroničkog otpada koju su obveznici sistema preneli na operatera sistema iznosi 10.788 t. Za navedenu količinu operater sistema je bio dužan prema nacionalnim ciljevima da reciklira 5%, **sto iznosi 540 t zbrinutog i recikliranog otpada.** **Očekujemo da će se količine otpada koje se zbrinjavaju kroz prezentirani održivi sistem selektivnog prikupljanja i reciklaže značajno uvećati obzirom da su druga dva operatera dozvole za rad dobili početkom 2014. godine, a i nacionalni ciljevi srazmjerno se povećavaju.**

Uredbom o naknadama za plastične kese tregerice propisuju se obveznici obračunavanja i plaćanja naknade, visina i način obračuna i plaćanja naknade za plastične kese tregerice stavljene u promet, te aktivnosti evidentiranja i izvještavanja. Kako je definisano, plastična kesa tregerica je vrsta polietilenske kese, sa ili bez aditiva za razgradnju, čija debljina stijenke ne prelazi 20 mikrona i koja nema posebno izrađene ručke, nego su one sastavni dio plastične kese. Obveznici su trgovci registrirani na području Federacije BiH, koji troše za vlastite potrebe ili stavljaju u promet plastične kese tregerice. Oni plaćaju naknadu Fondu za zaštitu okoliša FBiH radi stavljanja u promet plastičnih kesa i to dva puta godišnje na osnovu izvještaja o količini plastičnih kesa stavljenih u promet, u obračunskim periodima i rokovima, na obrascu čiju formu i sadržaj propisuje Fond. Obveznici plaćanja su, uz izvještaj, dužni dostaviti Fondu dokaze o uplati naknade na račun Fonda. Naknada za stavljanje u promet plastične kese koja je obuhvaćena izvještajem je 0,05 KM po komadu. Za stavljanje u promet neprijavljenih plastičnih kesa koje nisu obuhvaćene izvještajem naknada iznosi 0,08 KM po komadu, a obaveza plaćanja ove naknade utvrđuje se rješenjem nadležnog inspekciskog organa. Sve ostvarene prihode po ovom osnovu Fond će ulagati u razvoj proizvodnje biorazgradivih vrećica. Implementacija uredbe već daje rezultate na terenu, kroz smanjenu potrošnju plastičnih vrećica i njihovom zamjenom sa vrećicama veće debljine ili cegerima.

3. Unaprijeđenje stanja na općinskim deponijama

Vezano za implementaciju Pravilnika o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ ("Sl. novine FBiH", broj:9/05) kroz postupke izdavanja okolišnih dozvola do sada je u mnogobrojnim kontaktima koje je obavilo ovo ministarstvo sa predstavnicima općinskih deponija, kao i komunalnih predzeća animiran veliki broj općina da pripreme planove prilagođavanja upravljanja otpadom za svoja odlagališta. Do danas je ukupno 61 općina pripremila plan prilagođavanja uz asistenciju predstavnika ovog ministarstva. Ovaj podatak je posebno začajno istači u vezi sa implementacijom Federalne strategije upravljanja otpadom i Federalnog plana upravljanja otpadom vezano za uspostavljanje RCUO-Regionalnih centara za upravljanje otpadom. Iz Budžeta Federacije BiH u periodu 2011-2014, kroz transfer za okoliš za upravljanje komunalnim otpadom, uz tehničko uređenje postojećih općinskih deponija komunalnog otpada je **6.950.000 KM**.

U prilogu je tabelarni prikaz izdatih dozvola za tehničko uređenje i (ili) zatvaranje postojećih općinskih deponija komunalnog otpada.

4. Izgradnja Regionalnih centara za upravljanje otpadom-RCUO

4.1. Finansiranje iz IDA i IBRD kredita putem Svjetske Banke

Projekat pod nazivom „Upravljanje čvrstim otpadom-faze I i II“. Ukupna vrijednost kredita i sufinansiranja kredita FBiH

Red br	Donator	EUR
1.	IDA kredit	23.358.000
2.	IBRD zajam	9.350.000
3.	Učešće Vlade Federacije BiH	4.275.000
UKUPNO EUR		36.983.000

Regije koje su preuzele kreditna zaduženja dostigle su različite nivoe izgradnje regionalnih centara za upravljanje otpadom, u zavisnosti od vrijednosti kredita i procijenjene vrijednosti izgradnje. Iz sredstava kredita je dozvoljena izgradnja Regionalnih sanitarnih deponija za komunalni otpad. Tu fazu smo nazvali I faza izgradnje.

U skladu sa nivoom izgradnje, svrstali smo ih u dvije grupe (U narednom periodu te Regionalne deponije će prerasti u Regionalne Centre za upravljanje otpadom- RCUO):

a. Regionalne deponije koje su završile I fazu izgradnje i postale operativne

Red.br	NAZIV	Iznos kredita + Vlada FBiH	KOMENTAR
1.	Reg. deponija „Smiljevići“ Sarajevo	2,60 mil EUR	OPERATIVNA
2.	Reg. deponija „Mošćanica“ Zenica	8,26 mil EUR	OPERATIVNA
3.	Reg. deponija „Desetine“ u Tuzli	5,80 mil EUR	OPERATIVNA
4.	Reg. Deponija „Uborak“ Mostar	3,75 mil EUR	OPERATIVNA

b. Regionalne deponije čija je izgradnja I faze u toku i trebale bi postati operativne u toku 2016. god

R.br	NAZIV	Iznos kredita + Vlada FBiH	KOMENTAR
1.	Reg.dep. u Livnu-lokacija „Korićina“	2,90 mil EUR	Očekuje se otvaranje u 2016. god
2.	Reg.dep. u Bihaću- lokacija Karanovac	3,58 mil EUR	Očekuje se otvaranje u 2016. god
3.	Reg.dep. u Živinicama-lok:Separacija1	4,27 mil EUR	Očekuje se otvaranje u 2016. god
4.	Regionalna Deponija u Gornjem Vakufu	2,40 mil EUR	Očekuje se otvaranje u 2016. God
5.	Regionalna deponija u Tomislavgradu	0,117 mil EUR	Studija pokazala da je najekonomičnije rješenje izgradnja transfer stanice sa odvajanjem otpada i odvoženje na deponiju u Livnu

4.2. Finansiranje iz IPA fondova

4.2.1. IPA 2008.

1,0 mil EUR iz IPA 2008.godine je putem Delegacije EU u Bosni i Hercegovini za izradu Studija izbora lokacija za regionalne deponije i Studija izvodljivosti za odabrane lokacije.

Za Federaciju BiH je određeno 600.000 EUR-a i urađeno je 6 studija i to:

Ref.	REGIJA	STUDIJA ZA IZBOR LOKACIJE	STUDIJA IZVODLJIVOSTI ODABRANE LOKACIJE
1. Srednja Bosna 1	Gornji Vakuf (Gornji Vakuf; Donji Vakuf, Bugojno i Jajce)	DA	DA
2. Srednja Bosna 2.	Travnik (Travnik ; Novi Travnik i Vitez)	DA	
3. Kanton Tuzla	Zivinice (Živinice; Banovići i Kladanj)	DA	DA
4. U-S Kanton	Bihać (Sve Općine Unsko-sanskog Kantona + Drvar)		DA

4.2.2. IPA 2010.

Sredstva predstavljaju potporu projektu Svjetske Banke „ Upravljanje čvrstim otpadom“ i realizovana su putem Sektora za realizaciju projekata u FMOIT, a administrator je bila Svjetska Banka.

2,5 mil EUR za izgradnju reciklažnog postrojenja u Mostaru. Projekat je završen i postrojenje je postalo operativno 1. Septembra 2014.godine.

4.2.3. IPA 2011.

Sredstva predstavljaju potporu projektu Svjetske Banke „ Upravljanje čvrstim otpadom“ i realizirat će se putem Sektora za realizaciju projekata u FMOIT, a administrator je Svjetska Banka.

Ugovor između Svjetske Banke i Bosne i Hercegovine je potpisan 29. Oktobra 2014. God

Sredstva EU u iznosu od 4,7 mil EUR su predviđena za slijedeće aktivnosti i regije:

Lokacija	Iznos
1. Sarajevo	1.425 million €
2. Neum	1.14 million €
3. Bosanska Krupa	0.95 million €
4. Srebrenik	0.95 million €
TOTAL	4.465 million €

AD 1. Sarajevo: Proširenje deponije „ Smiljevići“ u Sarajevu:

- Izgradnja odlagališne plohe za komunalni otpad
- Postrojenje za tretman građevinskog otpada i odlagališta za građevinski otpad
- Reciklažno dvorište
- Nadstrešnica za balirani materijal
- oprema

AD 2. Neum: Rehabilitacija odlagališta „ Klepovica“ u Neumu

- Izgradnja sanitarne ćelije i prebacivanje starog otpada za zatvaranje i omogućavanje sanitarnog odlaganja za naredni period.

AD 2. Bosanska Krupa i Srebrenik

- Zatvaranje deponije „ Krivodol“ u Bosanskoj Krupi
- Zatvaranje deponije „ Babunovac“ u Srebreniku

4.3. Grant sredstva Vlade Kraljevine Švedske putem SIDA-e

Nakon uspješne realizacije I faze projekta Svjetske Banke „ Upravljanje čvrstim otpadom“ Švedska Vlada je odlučila da donira 10,0 mil EUR grant sredstava u oblast upravljanja otpadom u Bosni i Hercegovini.

Projekat pod nazivom: „ Općinski program za upravljanje čvrstim otpadom u BiH“ je realizovan kroz veliki broj aktivnosti:

- Prve aktivnosti su se odnosile na poboljšanje prikupljanja otpada u Općinama koje pripadaju izgrađenim regionalnim deponijama u Zenici i Bijeljini, t.j. nabavka specijalnih vozila za odvoz smeća - „smećara“;
- Nabavka opreme za regionalne deponije u Sarajevu i Zenici;
- U Sarajevu je nabavljeno 170 kontejnera za odvojeno prikupljanje otpada i manje vozilo za transport otpada;
- U Zenici je nabavljen viljuškar za reciklažno dvorište;
- Finansirana je kampanja za podizanje svijesti za upravljanje otpadom u BiH u iznosu od po 150.000 EUR za svaki entitet;
- Nabavka opreme za prikupljanje otpada u velikom broju Općina u BiH;

5. Prekogranični promet otpada

Bosna i Hercegovina je potpisnica Baselske konvencije o prekograničnom prometu opasnog otpada i njegovom odlaganju, od 2000. godine. Od tog perioda pa do danas vode se evidencije o količinama opasnog otpada koji se izvozi i uvozi u našu zemlju. Naglašavamo da ovo ministarstvo ima koordinirajuću ulogu (tzv. Focal Point-a), koje koordinira putem nadležnih institucija za okoliš iz R Srpske i Brčko Distrikta pripremu podatka o uvozu i izvozu opasnog otpada za područje cijele države. Izveštaji se dostavljaju Sekretarijatu Baselske konvencije jednom godišnje.

Na web stranici ministarstva (www.fmoit.gov) nalaze se podaci o izvozu opasnog otpada iz FBiH zaključno sa 2013. godinom.

Prilog broj 4:

Odgovori Federalnog ministarstva okoliša i turizma na pitanja iz upitnika

Da li je uspostavljeno tijelo u vašem ministarstvu za upravljanje informacionim sistemom upravljanja otpadom na području Federacije BiH?	DA, prema Zakonu i zaštiti okoliša i Zakonu o upravljanju otpadom prikupljaju se sljedeći podaci: Za PRTR postrojenja (grupacija postrojenja koji su najveći zagađivači) a podaci o otpadu se prikupljaju na način propisan PRTR protokolom i ostalom legislativom kako to propisuje EU; Podaci o obveznicima za elektronski i elektronički otpad (vidi shemu IS); Podaci o obveznicima za ambalažni otpad (Shema IS)
Da li je nabavljena oprema i izvršena obuka zaposlenika u Vašem ministarstvu i ako nije, koji su razlozi što ova mjera nije implementirana?	Da
Da li ste donijeli propise kojim je regulisan način i tok prikupljanja informacija o otpadu?	Gledano s aspekta Registra o postrojenjima i zagađivanjima podaci o otpadu se prikupljaju na način kako je to propisano PRTR i po jedinstvenoj metodologiji za cijelu EU i šire. Naglašavamo, podatke prikupljamo za SVE obveznike okolišne dozvole u FBiH u jednu bazu koja održava i vidi FMOiT. Prilog3 godišnji izvještaj o postrojenjima/zagađivačima. Pregled donesenih provedbenih propisa: 1.Pravilnik o registru postrojenja i zagađivanjima (Sl.N FBiH 82/07); 2.Pravilnik o kategorijama otpada sa listama (SN FBiH 9/05); 3.Pravilnik o izdavanju dozvola za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom (SN FBiH 9/05); 4. Pravilnik o potrebnim uvjetima za prenos obaveza sa proizvođača i prodavača na operatera sistema za prikupljanje otpada; 5.Pravilnik koji određuje postupanje sa opasnim otpadom koji se ne nalazi na listi otpada koji se ne nalazi na listi otpada ili čiji je sadržaj nepoznati (SN 3/03); 6.Pravilnik o sadržaju planova prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman i odlaganje otpada i aktivnostima koje preduzima nadležni organ (SN 9/05); 7.Uredba finansijskim i drugim garancijama na pokrivanje troškova rizika od mogućih šteta, čišćenja i postupke nakon zatvaranja odlagališta (SN 39/06),8.Uredba selektivno prikupljanju, pakovanju i označavanju otpada (SN 38/06),9.Uredba o finansijskim garancijama kojima se može osigurati prekogranični promet otpada (SN 41/05),10.Uredba koja reguliše obavezu izvještavanja operatora i proizvođača otpada o sprovođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uvjetima iz dozvole (SN 31/06),11. Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe (SN 9/05), 12.Pravilnik o obrazcu i postupku obavještanja o važnim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača (SN8/08), 13.Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom (SN 77/08), 14.Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom (SN88/11 i 28/13), 15.Pravilnik o upravljanju otpadnom elektronskom i električnom opremom (SN 87/12), 16.Uredba o naknadama za plastične kese tregerice (SN09/14)
Da li imate formiranu bazu podataka u informacionom sistemu upravljanja otpadom o svim privrednim subjektima koji stvaraju i prikupljaju otpad?	Fed.zavod za statistiku prikuplja podatke iz oblasti o prikupljanju iste objavljuje u svojim biltenima, u prilogu izvještaja za 2012. FMOiT radi na uspostavi informacionog sistema koji će sadržavati baze podataka o: privrednim subjektima i količinama i vrstama otpada koji se bave zbrinjavanjem neopasnog otpada; privrednim subjektima i količinama i vrstama otpada; privrednim subjektima i količinama ambalažnog otpada; privrednim subjektima i količinama i vrstama otpada koji se bave zbrinjavanjem elektronskog i elektroničkog otpada
Na koji način unosite podatke u bazu podataka koje dobivate od privrednih subjekata, općina i nadležnih kantonalnih ministarstava?	Gledano sa aspekta Registra o postrojenjima i zagađivanjima podaci se dobijaju ISKLJUČIVO od privrednih subjekata, na način što oni putem weba pristupaju serveru, zatraže pristup, odgovorna osoba u ministarstvu odobrava pristup, sistem automatski dodjeljuje korisničko ime i šifru za pristup. Pogon/postrojenje samo popunjava elektronske obrasce. unos podataka se može vršiti više puta, nakon čeka se "završi" i postaje vidljiv administratoru u ministarstvu. Dostava podataka se vrši prema Pravilniku o postrojenjima i zagađivanjima (SN 82/07). Podaci koji se prikupljaju na temelju određenih Pravilnika iz oblasti upravljanja otpadom i u prilogu su istih.
Da li je izvršena obuka zaposlenika ministarstva, zaposlenika kantonalnih ministarstava, zaposlenika općina i pravnih subjekata u cilju osposobljavanja za izvještavanje?	Za PRR bazu podataka, kao i softver i predviđen je za prikupljanje podataka jednoobrazno i po istoj metodologiji za sva postrojenja i pogone na području FBiH koji može zadovoljiti potrebe cjelokupnog informacionog sistema po: kapacitetu, nadogradnji i drugim potrebama IS okoliša. obuka samo za izvještavanje iz Registra o postrojenjima i zagađivanjima je urađena za: 2 osobe iz ministarstva.
Da li je pokrenuta aktivnost i urađena u Federalnom prostornom planu	Fed.prostorni plan je u procesu usvajanja. Ovaj dokument je tokom njegove izrade usaglašen sa Federalnom strategijom zaštite okoliša, Posebno se posvetilo pažnje unošenju lokacija za izgradnju planiranih Regionalnih centara za upravljanje otpadom. Sektor za okolišne dozvole je izdao okolišne dozvole: Regionalnu deponiju Mošćanica doo Zenica i Reg.deponiju Uborak Mostar. U prilogu je: Upravljanje čvrstim otpadom u FBiH,

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

lokacije za regionalne centre upravljanja otpadom i ako nije, koji su problemi?	Regionalne deponije na teritoriji u FBiH, Regionalna deponije Mapa, Informacija o statusu realizacije regionalnih deponija.
Da li je izrađen federalni plan upravljanja opasnim otpadom (da li su predviđeni kapaciteti za privremeni prihvata opasnog otpada, kao i zbrinjavanje inertnog otpada, te određivanje lokacija za njegovo adekvatno zbrinjavanje)?	kao provedbeni dokument Fed.strategije zaštite okoliša, izrađen je Fed plan upravljanja otpadom koji predstavlja krovni Plan FBiH, koji će pored Strategije upravljanja otpadom biti osnova razvoja kantonalnih i općinskih planova upravljanja otpadom kojima se definiše upravljanje svim vrstama otpada, uključujući i opasni otpad. ključna uloga planova upravljanja otpadom je uspostava održivog upravljanja otpadom tj definisanje tokova otpada i opcija njegovog tretmana, Fed.plan upravljanja otpadom predviđa kapacitete za privremeni prihvata opasnog otpada, tj daje okvirni sistem upravljanja opasnim otpadom, kroz uspostavu reciklažnih dvorišta za prihvat opasnog otpada iz domaćinstva i reg.centara za upravljanje otpadom gdje bi se vršilo izdvajanje opasnog otpada od neopasnog. Zatim za zbrinjavanje inertnog otpada tj građevinskog i otpada sa kamenoloma se predviđa niz mjera od reciklaže i povrata energije-povremenog skladištenja do trajnog odlaganja. određivanje lokacija za tretman ili odlaganje otpada se vrši u koordinaciji sa nadležnim institucijama za prostorno planiranje. ukupno potrebna sredstva za realizaciju Fed.plana upravljanja otpadom iznose 383.625.000 KM. Tokovi opasnog otpada su regulisani i Baselskom konvencijom, čiji smo potpisnik i čije odredbe su ugrađene u Zakon o upravljanju otpadom. Vezano za inertni otpad u FMOIT se trenutno radi na izradi pravilnika o postupanju sa ovom vrstom otpada.
Koje općine na području Federacije BiH vrše recikliranje otpada?	Općine u kojima se vrši razdvajanje i reciklaža otpada su: Alba iz Zenice, Eko Servis Tešanj, Eko sirovina Tuzla, Ladannušić čistoća Posušje, Alba BH Mostar, Aida Commerce Sarajevo itd. Vrše prikupljanje i recikliranje otpada, kao što je karton i papir, folije, PET ambalaža i metali. Također se vrši selektivno odvajanje otpada na deponijama Desetine u Tuzli, Mošćanica u Zenici, Eko oaza u Gračanici itd. Reciklažni centri i reciklažna dvorišta su u narednom periodu prioritet djelovanja našeg ministarstva preko ovlaštenih operatera sistema za prikupljanje i reciklažu otpada i uspostavljanja Regionalnih centara za upravljanje otpadom sa posebnim sadržajima za reciklažu otpada.
Koliko se od ukupnog otpada reciklira u Federaciji BiH (koliko otpada se prikuplja na godišnjem nivou ako imate po vrsti otpada, i koliko od ukupnog prikupljenog otpada se reciklira u zadnje dvije godine)?	FMOIT je krajem 2011.god donio Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu, na osnovu kojeg su do danas uspostavljena dva operatera sistema za upravljanje ambalažom i njenim otpadom. Operateri sistema su obavezni da razvijaju održivu mrežu selektivnog razdvajanja i iskorištavanja ambalažnog otpad a sve u skladu sa nacionalnim ciljevima koji su im propisani i obavezujući u skladu sa navedenim propisom. u 2012.godini je preko operatera sistema sakupljeno i reciklirano 3466t, a u 2013 je preko operatera sistema sakupljeno i reciklirano 7063t ambalažnog otpada u FBiH. Za elektronski i elektronički otpad donese je 2012 Pravilnik o upravljanju otpadnim elektronski proizvodima, na osnovu kojeg smo do danas uspostavili dva operatera sistema sa zadatkom da uspostave održivu mrežu sakupljanja, razvrstavanja i reciklaže ove vrste otpada, a sve u skladu sa propisanim nacionalnim ciljevima za iskorištavanje i reciklažu. tako da je u 2012 sakupljeno i reciklirano 540t elektronskog otpada. napominjemo da se radi o sistemima, tj operaterima sistema, koji su uspostavljeni od strane ovog ministarstva, redovno se kontrolišu i davat će sve veće rezultate u narednim godinama na prikupljanju i reciklaži otpada. sakupljanje i reciklaža otpada se odvija i putem ovlaštenih firmi za sakupljanje i reciklažu sekundarnih sirovina, koje vrše prekogranične razmjene i transport roba i usluga. metali-željezo i čelik se recikliraju u firmi AcelorMittal Zenica. Papir, karton se recikliraju firmi Natron Hayat Maglaj. Cementara Lukavac koristi otpadne gume, otpadna ulja, organski otpad iz firme Prevent Visoko kao energent u određenim količinama. Velpax Posušje i PABS iz Viteza vrše recikliranje plastičnih folija. PET ambalaža se zbrinjava u firmi Omorika kod Doboja.

Prilog 5:

Odgovori Kantonalnih ministarstava na pitanja iz upitnika koji se odnose na Plan upravljanja otpadom

Napomena: Tim je provjerio podatke iz upitnika, zbog protoka vremena od šest mjeseci od dobivanja odgovora koji se odnosio na donošenje plana upravljanja otpadom i dopunio tabelu.

Naziv kantonalne institucije	Da li je donesen kantonalni/županijski plan upravljanja otpadom? unesene izmjene	Da li su pripremljene studije izvodivosti za regiju i odrediti lokacije na temelju istraženih radova za regionalne centre upravljanja otpadom?	Da li su upisane lokacije sanitarnih deponija u prostorno plansku dokumentaciju Vašeg kantona/županije?	Da li vršite recikliranje otpada i gdje (opišite proces reciklaže otpada u Vašem kantonu/županiji)?	Koliko od ukupnog otpada reciklirate u kantonu/županiji (koliko otpada prikupljate na godišnjem nivou ako imate po vrsti otpada, i koliko od ukupnog prikupljenog otpada reciklirate u zadnje dvije godine)?
Kanton Sarajevo Ministarstvo prostorno uređenja i zaštite okoliša	Ne, izrada je u toku. Urađen je nacrt plana i provedena javna rasprava. U pripremi je prijedlog a usvajanje na Vladi i skupštini	Kanton ima regionalnu deponiju, koja je u Federalnom planu upravljanja otpadom definisana kao regionalna za regiju Kantona Sarajevo	Da, deponija. Smiljevići je upisana u Prostorni plan Kantona Sarajevo za period 2003-2023.	Da, komunalni otpad putem KJKP Rad postoji na određenim lokacijama u Kantonu, te putem operatera koji imaju dozvole za upravljanje otpadom, za industrijski otpad.	1% od ukupne količine komunalnog otpada (200.000t) putem KJKP Rad (2012.godine 1.573 t papira i 9 t plastike, 2013.godine 1.479 t papira) i 10% od ukupne količine otpada (600.000 t) putem

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

					privatnih operatera za upravljanje otpadom
Posavski kanton Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša	Ne	Navedene aktivnosti provode se na razini općina na području Županije Posavske	Da	Ne	–
Unsko-sanski kanton Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	U maju 2014. u formi prijedloga usvojen od Vlade Unsko-sanskog kantona i upućen u Skupštinsku proceduru. usvajanje se očekuje u junu 2014	Da – odluke o usvajanju studije i odluka o lokaciji donesene od strane lokalne zajednice, Vlade i Skupštine Unsko-sanskog kantona	U toku izrada prostornog plana za USK, lokacija će biti uključena u plan	Javna komunalna preduzeća vrše selektivno prikupljanje pojedinih vrsta otpada koje prodaju na tržištu, ali se na kantonu ne vrši prerada i proizvodnja novih proizvoda	Nema podataka o količinama koje se recikliraju
Zapadnohercegovački kanton Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša	Ne	Ne	Potencijalne jesu, ali nisu istražene. Nismo sami kao ŽZH u mogućnosti formirati regiju po Fed. Planu upravljanja otpadom	Reciklažu obavljaju samo privatne tvrtke samo za isplative materijale (papir, karton, metal,)	Nema podataka. Otpad se odlaže iz tri općine na deponij „UBORAK“ Mostar u drugoj Županiji.
Srednjobosanski kanton Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova	Izrada kantonalnog Plana je u tijeku	Ne	Lokacije su upisane u planovima pojedinih općina, ali u kantonalnim nisu	Recikliranje vrše registrirana poduzeća (metal, papir, plastika)	Nemamo podataka
Hercegovačko-neretvanski kanton Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša	Plan je izrađen i u proceduri je njegovo usvajanje	Da, urađena je dokumentacija za buduću Regionalnu deponiju HNŽ/K i u proceduri su svi postupci vezani za uspostavu RCUO	Da, međutim nije donesen prostorni plan	Postoje dva reciklažna centra u Čapljini i Jablanici za najlon i papir. Od nedavna su počele aktivnosti reciklaže komunalnog i drugog otpada u CUO u općini Konjic	Nemamo podatke
Bosansko-podrinjski kanton Goražde Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Da	Da	Prostorni plan BPK je u fazi prijedloga a u njega su unesene lokacije sanitarnih deponija na području kantona	Ne. Određeni broj privrednih subjekata vrši recikliranje pojedinih vrsta otpada	Ukupna količina komunalnog otpada je cca 8223 tone godišnje. Ne postoji organizovano recikliranje otpada
Kanton 10 Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša	Ne	Da	Da	Ne	–
Zeničko-dobojski kanton Ministarstvo prostornog uređenja, prometa i komunikacija i zaštite okoline	Da	Studija izvodljivosti je urađena. U toku je uspostava Regionalnog centra za upravljanje otpadom	Deponija je izgrađena i upisana u Prostorni plan ZDK	Otpad se djelimično izdvaja, a reciklažu otpada vrše industrijska postrojenja (npr tvornica papira, proizvodnja čelika)	Na god.nivou se prikupi oko 120 000 t, a reciklira se samo papir, željezo i plastika. Godišnje se prikupi oko 5000t papira. Željezo i plastiku prikupljaju sekundarci i tačne podatke o tim količinama nemamo.
Tuzlanski kanton Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne

Prilog 6:

Odgovori Kantonalnih ministarstava na pitanja iz upitnika koji se odnose na informacijski sistem

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

Naziv kantonalne institucije	Da li je izrađena studija sa programom razvoja informacionog sistema o otpadu za područje kantona/županije	Da li je izvršena obuka i kada pravnih subjekata u cilju osposobljavanja za izvještavanje koje se odnosi na upravljanje otpadom?	Da li je nabavljena oprema i izvršena obuka zaposlenika u kantonalnom/županijskom ministarstvu nadležnom za okoliš i ako nije, koji su razlozi što ova mjera nije implementirana?	Da li imate formiranu bazu podataka u informacionom sistemu upravljanja otpadom o svim privrednim subjektima koji stvaraju i prikupljaju otpad?	Da li ste donijeli propise kojim je regulisan način i tok prikupljanja informacija o otpadu?	Na koji način unosite podatke u bazu podataka koje dobivate od privrednih subjekata i općina?
Kanton Sarajevo Ministarstvo prostorno uređenja i zaštite okoliša	Nije izrađena posebna studija. U toku izrade Kantonalnog plana upravljanja otpadom je definisan i info. sistem upravljanja otpadom	Pravni subjekti nemaju zakonsku obavezu dostavljanja podataka. Trenutno, obavezu izvještavanja imaju pravni subjekti koji imaju okolinsku dozvolu i pravni subjekti koji imaju dozvolu za upravljanje otpadom	Ne. Osnovu za uspostavu informacionog sistema predstavlja donošenje Pravilnika o informacionom sistemu od strane FM. Kako Zakonom o upravljanju otpadom nije propisana obaveza donošenja ovog pravilnika, potrebno je izvršiti izmjene i dopune zakona	Ne. Ministarstvo ima bazu podataka o otpadu u kojoj su podaci za 1999., 2000. i 2007. godinu, ali ne i informacioni sistem definisan Federalnim planom upravljanja otpadom	Ne. U Federalnom planu upravljanja otpadom to je obaveza FMOIT	Unos podataka u postojeću bazu podataka vrši je Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo
Posavski kanton Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša	Ne	Ne, na području Županije Posavske ne egzistiraju pravni subjekti koji stvaraju veće količine otpada	Opremu je nabavljena a obuka nije izvršena zbog nemogućnosti dolaska službenika na obuku	Na teritoriji Županije Posavske nemamo velikih privrednih subjekata koji stvaraju veće količine otpada	Ne	Podatke ne unosimo jer nemamo velikih privrednih subjekata koji stvaraju veće količine otpada
Unsko-sanski kanton Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Ne	Da, za vođenje evidencije o vrsti i količini otpada shodno Pravilniku o vođenju evidencije o otpadu i Pravilniku o načinu vođenja registra i sadržaja izvještaja i forme o otpadu	Da, djelimično, oprema za GIS nabavljena i provedena obuka u aprilu 2014.	Imamo bazu podataka u elektronskoj formi, ali nije u informacionom sistemu	Da, Pravilnik o vođenju evidencije o otpadu i Pravilnik o načinu vođenja registra i sadržaja izvještaja i forme o otpadu („Službeni glasnik USK“ broj: 30/12).	Baza podataka u elektronskoj formi, koja nije u informacionom sistemu
Zapadnohercegovački kanton Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša	Ne	Ne	Donirana oprema od Federalnog ministarstva okoliša i turizma samo za Registar pogona i postrojenja. Nema legistative za izvještavanje. Nema dovoljno kadra u sektoru okoliša.	Djelomično. Samo o izdanim dozvolama o aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom na temelju federalnog Pravilnika	Djelomično u sustavu komunalnog gospodarstva za komunalna poduzeća, ali izvješća se ne dostavljaju	Nema baze

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

Srednjobosanski kanton Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova	Ne	Ne	Nabavljena je oprema od Federalnog ministarstva okoliša i turizma, ali ne i softver	Ne	Kantonalni zakon o upravljanju otpadom, Sl.N KSB, broj 4/05)	Nemamo bazu podataka
Hercegovačko- neretvanski kanton Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša	Ne	Ne	Ne, nedostatak finansijskih sredstava	Ne	Ne	Kroz godišnja izvješća za tvrtke koje posjeduju dopuštenje za upravljanje otpadom i one koje imaju izdana okolišna dopuštenja, ali ne svi. U tijeku je uspostava REGISTRA za pogone,...
Bosansko-podrinjski kanton Goražde Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Ne	Ne	Oprema djelimično nabavljena, održan seminar o načinu vođenja registra zagađivača a u toku su dogovori sa FMOiT o organizovanju edukacije za uposlenike ministarstva i operatore pogona i postrojenja	Nemamo formiranu bazu podataka međutim Plan upravljanja otpadom BPK 2013-2018 sadržava pomenute podatke	Ne	Nemamo bazu podataka
Kanton 10 Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša	Ne	Ne	Izvršena je obuka za GIS u sklopu UNDP projekta, dijelom je nabavljena oprema. Zbog tehničkih problema nije u funkciji	Ne	Ne	—
Zeničko-dobojski kanton Ministarstvo prostornog uređenja, prometa i komunikacija i zaštite okoline	Ne	Ne	—	Ne	Ne	—
Tuzlanski kanton Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne

Prilog 7:**Odgovori općina u FBiH po abecednom redu, na pitanja iz upitnika koji se odnose na Plan upravljanja otpadom (odgovori skraćeni)**

Napomena: Tim je provjerio podatke iz upitnika, zbog protoka vremena od šest mjeseci od dobivanja odgovora koji se odnosio na donošenje plana upravljanja otpadom i dopunio tabelu.

OPĆINA	Da li i kada je donešen plan upravljanja otpadom za područje Vaše općine? Unesene izmjene	Ako nije donesen plan upravljanja otpada za područje Vaše općine, navedite razloge za nedonošenje istog?	Da li ste donijeli Studiju procjene na okoliš i projektu dokumentaciju?	Da li su donešeni propisi koji definišu lokalne obaveze u odnosu na primjenu koncepta regionalnog deponovanja definisnog kantonalnim planom?	Da li ste delegirali regije i potpisali općinske sporazume?	Da li ste uradili planove aktivnosti za sanaciju općinskih deponija?	Da li ste uradili program ukljanjanja nelegalnih odlagališta sa procjenom sredstava?
Bihać	Ne	Nije usvojen Kant.plan	Ne	Da	Da	Da	Ne
Bosanska Krupa	Ne	Nije usvojen Kant.plan	U toku je	Djelimično	Da	Ne	Ne
Bosanski Petrovac	Ne	Nije usvojen Kant.plan	Ne	Ne	Da	Da	Ne

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

Breza	Da	_	Ne	Ne	Ne	Da	Djelimično
Bužim	Ne	_	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Grahovo	Ne	Nije usvojen Kant.plan	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Bugojno	Ne	Nije usvojen Kant.plan	U toku je	Ne	Ne	Da	Ne
Busovača	Da, 2011.godine	_	U toku je	Ne	Da	Da	Ne
Cazin	Ne	Nije usvojen Kant. plan	Ne	Ne	Da	Ne	Ne
Centar Sarajevo	U toku	_	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Čapljina	Ne	Leap 2013.godine	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Čelić	Da, za 2011.-2016	_	Ne	Ne	Da	Da	Ne
Čitluk	Da, 2013.godine	_	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Donji Vakuf	Ne	Nedostatak fin.sred.	U toku je	Ne	Da	U toku	Ne
Foča-Ustikolina	Ne	Leap	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Fojnica	Da, 2014.g	_	Ne	Ne	Ne	Da	Djelimično
Glamoč	Ne	Leap	Ne	Ne	Da	Ne	Da
Goražde	U toku	Tek usvojen Kant.plan	Ne	Ne	Da	Da	Da
G. Vakuf Uskoplje	Ne	_	Ne	Ne	Da	Da	Ne
Gračanica	Ne	Nije usvojen Kant.plan	Djelimično	Ne	Da	Da	Da
Gradačac	Ne	Nije usvojen Kant.plan	Djelimično	Djelimično	Ne	Da	Da
Grude	Ne	Imamo plan prilagođav.	Ne	Ne	Ne	Da	Djelimično
Hadžići	Ne	Otpad skuplja KJKP „Rad“	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Ilidža	Ne	Nije usvojen Kant. plan	Ne	Ne	Ne	Ne	Da
Ilijaš	Da, 2014.g	_	Ne	Ne	Ne	Ne	Da
Jablanica	Da, 2013	_	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Jajce	Ne	_	Ne	Ne	Ne	U toku	Djelimično
Kakanj	Ne	Imamo Plan aktivnosti	U toku je	Djelimično	Ne	Da	Ne
Kalesija	Da, 2013.g	_	Ne	Djelimično	Da	U toku	Da
Kiseljak	Da, 2014.g	_	Ne	Ne	Ne	Da	Djelimično
Kladanj	Ne	Leap	Ne	Ne	Da	Da	Ne
Ključ	Ne	Nije usvojen Kant. plan	Ne	Da	Da	Da	Ne
Konjic	Ne	_	Da	Ne	Ne	Djelimično	Da
Kreševo	U toku	Nedostatak fin.sred.	Ne	Ne	Ne	Da	Ne
Livno	Ne	Izgradnja reg. dep	Djelimično	Ne	Ne	Da	Ne
Lukavac	Da, 2012.g	_	U toku je	Ne	Ne	Da	Da
Ljubuški	Ne	Imamo plan prilagođavanja	Ne	Ne	Ne	Ne	Djelimično
Mostar	U toku	Nema Gradskog vijeća	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Neum	Ne	Imamo plan prilagođavanja	U toku je	Ne	Ne	U toku	Da
NG Sarajevo	Ne	Nije usvojen Kant. plan	Ne	Ne	Ne	Djelimično	Ne
Novi Travnik	Da, 2011.g	_	U toku je	Da	Da	Da	Da
Novo Sarajevo	U toku	Nije usvojen Kant. plan	Ne	Djelimično	Da	Djelimično	Djelimično
Olovo	Ne	Nedostatak fin.sred.	Ne	Ne	Ne	Ne	Djelimično
Orašje	Ne	Nije usvojen Kant. plan	Ne	Ne	Da	Da	Ne
Pale-Prača	Ne	Privremena deponija	Ne	Da	Da	U toku	U toku je
Posušje	Ne	_	Ne	Ne	Ne	Ne	Djelimično
Prozor · Rama	U toku	Nije usvojen Kant.plan	Ne	Ne	Ne	U toku	Djelimično
Ravno	Ne	Imamo plan prilagođavanja	Ne	Ne	Ne	Da	Ne
Sanski Most	Ne, samo plan pril	Nije usvojen Kant.plan	Ne	Djelimično	Da	Da	Da
Sapna	Da, 2013.godine	_	Ne	Ne	Ne	Ne	Da
Srebrenik	Ne	Plan pril. 2011.	Ne	Ne	Da	Da	Da
Stari Grad	Ne	LEAP 2006.godine	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Široki Brijeg	Ne	Nepotp.međuopć.spor.	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Teočak	Da, 2011	_	Ne	Da	Da	U toku	Djelimično
Tešanj	Ne	Nedostatak fin.sred	Da	Da	Da	Da	Djelimično
Tomislavgrad	Ne	Imamo plan prilagođavanja	Ne	Ne	Da	Da	Djelimično
Travnik	Da, 2012.godine	_	Ne	Da	Da	Da	Djelimično
Tuzla	Ne	Leap	Ne	Ne	Da	Da	Da
Vareš	Da, 2014.	_	Ne	Ne	Ne	Da	Da
Velika Kladuša	Ne	Nije usvojen Kant. plan	Ne	Da	Da	Da	U toku
Visoko	Da, 2011.	_	Ne	Da	Da	Da	Ne
Vitez	Da, 2011.	_	Ne	Ne	Da	Da	Djelimično

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

Zavidovići	Da, 2011	_	Da	Ne	Da	Da	Da
Zenica	Da, 2011	_	Ne	Djelimično	Da	Da	Djelimično
Žepče	Da, 2011	_	Ne	Djelimično	Da	Da	Da
Živinice	Ne, samo plan prilag.	Finansijski razlozi	U toku je	Ne	Da	U toku je	Rješava se svake 2-3 god.

Prilog 8:
Skraćeni odgovori općina u FBiH po abecednom redu, na pitanja iz upitnika koji se odnose na informacijski sistem upravljanja otpadom

OPĆINA	Da li ste odredili službu i osobe koje će raditi na prikupljanju podataka i informacija o otpadu na području općine?	Kakvu ste i kada obuku provodili za stanovništvo i privredne subjekte u upravljanju otpadom na području vaše općine?	Da li vršite recikliranje otpada i gdje (opišite proces reciklaže otpada u Vašoj općini)?	Koliko otpada prikupljate na godišnjem nivou ako imate po vrsti otpada, i koliko od ukupnog prikupljenog otpada reciklirate u zadnje dvije godine?
Bihać	Da	Kontinuirano se vrši obuka stanovništva i privrednih subjekata. Održana radionica na temu selektivnog prikupljanja otpada, zatim izrađeno je 5600 letaka za promociju potreba za dvojevnim sakupljanjem otpada. Projektom kompostiranja 2013./14. nastojimo razvijati svijesti o potrebi odvajanja bio otpada, smanjiti ukupnu količinu komunalnog otpada.	Da; u JKP „Komrad“ d.o.o. Bihać, Poslovna jedinica Reciklaža (otpad se reciklira putem kontejnera za selektivno odvajanje otpada – Eko otoka, te direktnim preuzimanjem od proizvođača otpada	U toku godine JKP „Komrad“ d.o.o. Bihać prikupi 15 000-16 000 tona otpada. Od toga se reciklira oko 1% otpada
Bosanska Krupa	Da	Općina Bos Krupa posjeduje status BEACON općine u selektivnom prikupljanju otpada u sklopu kog projekta je provedena sveobuhvatna kampanja edukacije stanovništva u selektivnom prikupljanju otpada.U općini se od 2000. Godine kontinuirano provode edukacije o upravljanju otpadom.Kroz projekt GOV WADE je izvršena edukacija stanovništva u MZ o upravljanju otpadom.U projektu upravljanja otpadom u USK dio aktivnosti je proveden u općini Bosanska Krupa. JKP je organiziralo u više navrata edukacije o selektivnom prikupljanju otpada.	JKP „ JULI“ je organiziralo otkupnu stanicu u kojoj se prihvataju PET ambalaža, papir,gume,staro željezo i kabasti otpad. U krugu otkupne stanice se vrši presovanje PET ambalaže i papira i prodaja otkupljivcima. U toku su aktivnosti na nabavci sjeckalice za ambalažu	Količina prikupljenog komunalnog otpada u 2013. je bila 12.521m ³ , selektirano 33.303 kg. Prema prikupljenim podacima iz uzorka (4 % stanovništva): plastična ambalaža 3,6%, PVC folija 3,9%, čvrsta plastika 1,9 %, PAPIR 7,7%, staklo 14,2%, drveni otpad 1,2 %, tekstil 3,9%, organski ostaci 39,8%, obojeni metal 1,3%, ,pelene 2,8%, tetrapak 1,5% ostalo 17,3 %.
Bosanski Petrovac	Ne	Projekat uvođenja kompostiranja bio otpada na području USK i općine Drvar u periodu 2013/14.god. je pokrenut i implementirao se na području općine uključujući sve mjesne zajednice	Ne	Nema podataka – jer se ne radi recikliranje otpada
Breza	Djelimično	Do sada nismo radili po ovom pitanju, ali Planom upravljanja planirane su razne akcije „Podizanja javne svijesti“.	Na području Općine Breza imamo jednog privatnog poduzetnika „Rudar Company“ koji se bavi recikliranjem plastične ambalaže.	Ukupno prikupljeni otpad: Plastika/reciklirana 2012.god.=3.751t/2t 2013.god. 4.041t/9t Do sada nismo imali odvojeno prikupljanje pojedinih vrsta.
Bužim	Da	Ne	Recikliranje otpada se ne vrši	–
Grahovo	Ne	Ne	Ne	Ne vrši se reciklaža
Bugojno	Ne	2001.g. provedena kampanja „Čisto Bugojno“. 2007.g. Medijska i organizovanje radionica u školama pri izradi Lokalnog ekološkog plana zaštite okoliša. 2012.-13.g.Edukacija o održivom gospodarenju otpadom	Ne	–
Busovača	Da	Organizovane su tribine u toku 2010 i 2011.godine za stanovništvo i privredne subjekte kada je vođena javna rasprava o prijedlogu Plana upravljanja otpadom općine Busovača	Recikliranje otpada uglavnom vrše proizvođači otpada (trgovinske radnje, javne ustanove i privredni subjekti), a vrši se prikupljanje kartona, papira, metala i dijelom plastike. Karton se distribuira u Natron Maglaj, a metal u firmu	U zadnje dvije godine prikupljeno cca 3.500 t otpada i kompletan je deponovan na RD Moščanica Zenica. Ne raspoložemo sa tačnim podacima za količine otpada koji se prikupljaju i recikliraju u privrednim subjektima

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

			Mittal Zenica i u preduzeća koja se bave otkupom sekundarnih sirovina	
Cazin	Da	Specijalizirane obuke nisu vršene ali općina Cazin kontinuirano radi na edukaciji stanovništva i privrednih subjekata, kroz učešće u projektima edukativnog karaktera koje realizuje Vlada USK, lokalna RTV i JKP Čistoća Cazin, putem štampanih propagandnih materijala (flajera, letaka i sl.), tematskih tv emisija, tv spotova i sl.	Recikliranje se vrši prikupljanjem putem specijalnih kontejnera (eko-otoci) i direktnim preuzimanjem od proizvođača otpada, a prikupljaju se papir i karton, PET ambalaža i najlon. Reciklažni otpad se obrađuje u krugu „reciklažnog dvorišta“ JKP Čistoća Cazin (presovanje i pakovanje) i predaje se ovlaštenim pravnim licima.	U 2012. Godini prikupljeno je 8205 tona otpada, od čega 102,9 tona reciklažnog otpada M15, u 2013 godini prikupljeno je 8670 tona otpada, od čega 108,4 tone reciklažnog otpada
Centar Sarajevo	Djelimično	U toku 2009-10.g zajedno sa Centrom za održivi razvoj, JKP Rad i osnovnim školama, realizovan je projekat „Budimo primjer drugima: Postupajmo pravilno s otpadom“. Obuhvaćeni su đaci, građani, pojedini privredni subjekti proizvođača otpada, nekoliko ekoloških udruženja građana.	Ne postoji centar za reciklažu. Na području sanitarno odlagališta u Smiljevićima se odvajaju papir i karton, plastika (PET) i najlon (PE).	Vrlo je malo postavljenih kontejnera za selektivno prikupljanje otpada. Nemamo precizne podatke koliko se selektivno prikupi otpada po količinama i vrstama
Čapljina	Da	Radijske emisije, promotivni leci i plakati, okrugli stolovi o promociji turizma i zaštiti okoliša zadnje četiri godine	Da, reciklažno dvorište, reciklira se papir, plastika i najlon	Na godišnjoj razini se prikupi 11.000t, od toga se u zadnje dvije godine reciklira 3.000t
Čelić	Da	–	–	–
Čitluk	Ne	Ne	Ne	Godišnje se prikupi cca8000t, za rec. cca 40t
Donji Vakuf	Ne	U 2014.održana javna rasprava na temu: „Studija utjecaja na okoliš za projekat sanacije postojeće deponije komunalnog otpada i izgradnja pratećih sadržaja prilagođenih reg. konceptu odlaganja“ od strane FMOIT-a predstavnici konsultantske kuće „ENOVA AND CONSULTANTS ENGINEERS i predstavnici lokalne vlasti (načelnik, direktori, udruženje i građani)	Trenutno općina Donji Vakuf u implementaciji projekta od strane UNDP-Čist Vrbas instalacija reciklažnog pogona za preradu sekundarnog otpada. Predviđen je savremeni kamion za prikupljanje i prevoz sekundarnih tvorevina, a nabavka kamiona je od strane Vlade Japana 100%	Stvarno stanje prikupljanja otpada je teško ustanoviti, cca mjesečno oko 14-16 tona otpada se odloži na lokalnu deponiju Ornice, a rec. otpada po vrsti još nije osposobljeno
Foča-Ustikolina	Da	Da-izrada LEAP-a i LBAP	Ne	Reciklaža se ne vrši, a prikupi se oko 400 t godišnje
Fojnica	Da	Ne	Djelomično	Cca = 10 tona – papir
Glamoč	Da	Ne	Ne	–
Goražde	Da	Obuka se vrši samo u okviru škola	Ne	–
Gornji Vakuf Uskoplje	Ne	Ne	Ne	JKP Radovina je tek počelo sa sortiranjem prikupljenog otpada na lokalnoj općinskoj deponiji
Gračanica	Ne	U periodu 2010-2013 vršena je edukacija stanovništva putem seminara, promocija, radionica, lokalnih medija i dijeljenjem propagandnog materijala, a koje se odnosi na prikupljanje, povrat i reciklažu ambalažnog otpada-odnosno primarnu selekciju otpada	Primarna selekcija otpada vrši se u domaćinstvima sa kojima je sklopljen poseban ugovor o selektivnom prikupljanju otpada sistemom „kanta-vreće“. Postavljena su reciklažna ostrva. U krugu gradske deponije uređeno je reciklažno dvorište gdje se dovozi i balira prikupljeni otpad i dalje isporučuje reciklažnim centrima.	Ukupna količina svih vrsta otpada 9353 t. Miješani komunalni otpad 9340 t, papir 6,33 t, plastika 6,61 t. Od ukupnog otpada reciklira se oko 0,14% (13t)
Gradačac	Da	–	Postavljeni su kontejneri i korisnicima se dijele vreće za selektivno prikupljanje otpada.	Godišnje se prikupi cca 12000 t, a 6% reciklira

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

			Prikupljeni otpad se u preduzeća balira i prodaje onima koji se bave reciklažom	
Grude	Da	Nije provođenja takva vrsta obuke	Na području Općine se ne vrši proces recikliranja otpada	Ne vrši proces recikliranja otpada
Hadžići	Ne	–	Ne	Ne
Ilidža	Da	Ne	Ne	U 2013.g prikupljeno 31.442 kg otpada, reciklaža se ne vrši
Ilijaš	Ne	Ne	Ne	8854t/g miješani otpad
Jablanica	Da	U školama i na RTV-u nakon usvajanja Plana	Da, u krugu preduzeća JKP Jablanica, gdje se vrši presanje i koliranje	Od ukupno 1800t otpada, godišnje se reciklira cca 70t papira, 6 t najlona i 2,5 t PET ambalaže
Jajce	Ne	Ne	Ne	–
Kakanj	Ne	Odabrali smo projekte NVO vezano za pravilan način upravljanja otpadom, postavili istim načinom mrežaste kontejnere u krugu škola, provodili kvizove znanja za školsku djecu i putem medija emitovali spotove i emisije o pravilnom odlaganju otpada, čime se vršila edukacija stanovnika	Ne	–
Kalesija	Da	Općina nije vršila konkretne obuke za stanovništvo i privredne subjekte po ovim pitanjima. Izuzev aktivnosti koje su provođene od strane komunalnog preduzeća KP Komunalac Kalesija, u okviru pružanja usluge odvoza otpada, kao i aktivnosti od strane specijalizovanih preduzeća po pitanju upravljanja medicinskim otpadom za JZU „Dom zdravlja Kalesija“ i JO „Veterinarska stanica Kalesija“	Općina nema organizovan sistem primarne selekcije otpada. Evidentno je da neki od privrednih subjekata, samoinicijativno vrše selekciju otpada (pretežno ambalaža od papira) i ugovaraju odvoz sa registrovanim preduzećima	Prema podacima KP Komunalac, na godišnjem nivou se prikupi i odloži na lokalnu deponiju oko 3.000 t miješanog otpada. Količine recikliranog otpada su vrlo male, ne posjedujemo podatke
Kladanj	Djelimično	Općina Kladanj, JO Komunalac Kladanj i Ekopak Sarajevo potpisali su ugovor o poslovnoj saradnji br.02-23-651/14 od 26.02.2014 za implementaciju projekta „Razvoj primarne selekcije ambalažnog otpada iz komunalnog čvrstog otpada u općini Kladanj“ u okviru kojeg se provodi edukacija stanovništva.	Na području općine Kiseljak se ne vrši recikliranje otpada. Ne vrši se niti organizirano razdvajanje i prikupljanje korisnih komponenti iz otpada. U posljednje vrijeme se javljaju pojedinci koji odvoze plastiku, karton, ostale korisne materijale sa naše općine, npr. „Papir servis“ d.d. Sarajevo, kao i mnoga neregistrirana poduzeća i pojedinci o kojima nemamo podatke niti bilo kakvu evidenciju.	Stepen iskorištavanja otpada, odnosno reciklaže je mali. Također, specijalni otpad nije adekvatno zbrinut, a općina posjeduje vrlo malo pouzdanih podataka o tokovima i načinu zbrinjavanja tog otpada. Sav prikupljeni otpad (u 2013.g-1513 t/god) se odvozi na lokalnu deponiju „Berberuša“
Kiseljak	Djelimično	Podizanje svijesti uglavnom vodi ministarstvo a općina putem radija i obavještenja	Ne	–
Ključ	Ne	Iste još nisu realizirane ali su u planu	Reciklira se metal, PET ambalaža i karton	Oko 5%-10%, tačnih podataka nemamo
Konjic	Djelimično	Posebna obuka nije provođena ali je za prikupljanje kantona, pet ambalaže i sl., edukovano, sporazumno riješeno i organizovano u sklopu privrednim subjekata prikupljanje tog otpada	Planira se raditi reciklaža komunalnog otpada. Instalirana kolska vaga i sve je pod video i kompjuterskim nadzorom, što u budućnosti omogućava precizne podatke.	Planira se reciklaža do 65% otpada a trenutno je do 5%, i odnosi se uglavnom na kanton, pet ambalažu i kruti otpad
Kreševo	Da	U sklopu projekta sa SIDA-om predviđena je obuka za stanovništvo i privredne subjekte u upravljanju otpadom na području općine	Još uvijek se ne vrši recikliranje otpada, ali ista aktivnost je predviđena projektom sa SIDA-om	–
Livno	Da	Ne	Ne	Nema recikliranja otpada

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

Lukavac	Da	Svake godine, putem javnog poziva finansiramo nekoliko projekata iz oblasti upravljanja otpadom.	U toku je pilot projekat sa osnovnim školama koji provodi UG, na selektivnom prikupljanju otpada (PET i papir)	Manje od 1%
Ljubuški	Da	Ne	Ne	0
Mostar	Da	Provedena javna kampanja stanovništva u oblasti zaštite i poboljšanja okoliša, usvojen plan za 20 lokacija „zeleni otoci“, i preuređivanje starih lokacija.	DA, u gradu u posebnim metalnim boksovima odvojeni papir i najlon.	Reciklaža-2013.:papir 1801t (33% od ukupnog recikl. otpada); najlon 127t (3%)
Neum	Da	Obuka je u tijeku	Reciklaža se ne vrši	—
Novi Grad Sarajevo	Da	Nismo sami, osim u suradnji sa udruženjima, školama,...	Odvojeno prikupljanje odavno postoji a JP Rad odvozi na deponije	Podatke općina nema a na sanitarnoj deponiji u Smijećima postoji samo za papir
Novi Travnik	Da	Javne tribine po mjesnim zajednicama, školama, lokalna radio-postaja, web stranica općine (2011., 2012., 2013. Godine)	DA-improvizirano u krugu komunalnog poduzeća koje se bavi prikupljanjem i odlaganjem otpada	—
Novo Sarajevo	Da	Pružana finansijska podrška projektima nevladinih organizacija	Gradska depojia (Smijećići-sortirnica), te privatni subjekti (sakupljanje i reciklaža)	Podacima raspolaže Min. prostornog uređenja i zaštite okoliša KS i KJKP Rad
Olovo	Da	Nije provedena obuka ove vrste.	Ne	Ne, vezano je za pitanje broj 10
Orašje	Ne	Služba za gospodarstvo i infrastrukturu općine Orašje; Komunalni inspektor; Komunalni redari; Stručni saradnik za pripremu projektne dokumentacije i vođenje projekta; Edukacija o prikupljanju i reciklaži ambalažnog otpada provedena je u svim škola na području Općine.	Svake godine se priključimo volonterskoj akciji „Lets do it-očistimo zemlju za jedan dan“. Ove godine je akcija provedena na području 9 mjesnih zajednica (23 lokacije).	U 2014 počelo odvojeno prikupljanje otpada, nemamo još podataka o količinama. Procijenjena količina otpada koja se prikupi u jednoj godini iznosi cca 8.000m3.
Pale-Prača	Da	U toku je provođenje u okviru LEAP-a	Ne	NE
Posušje	Da	Provođena obuka 2013.g po MZ Općine Posušje	Ne vrši – izuzev kartonske ambalaže i papira i najlona	300 tona papira i kartona, 35 tona najlona
P. Rama	Djelimično	Ne	Ne, u tijeku je realizacija projekta izgradnja mini sortirnice	3840t na god.nivou i ne vrši se recikliranje
Ravno	Da	Ne	Ne	Prikupi se 300t/g i ne reciklira se
Sanski Most	Da	2013. godina – edukacija stanovništva putem medija i obavijesti, a Javne ustanove /dječiji vrtić, škole/ putem radionica za edukaciju.	Djelimično se vrši recikliranje /karton, najlon/, a na deponiji se odvaja karton, najlon i pet ambalaža	Na godišnjem nivou: karton 44t/god, Pet 77t/god, najlon i folija 8t/god
Sapna	Da	Ne	Ne	—
Srebrenik	Da	U 2013. Godini provedena Javna kampanja podizanja svijesti o problematici upravljanja otpadom (predavanja po školama, radio i TV emisije, propagandni materijal ...)	Na području gradskom području izgrađena 3 zelena ostrva za selektivno prikupljanje otpada, te zelene tačke u 8 OŠ, jednoj srednjoj školi i jednom obdaništu.	Nema tačnih podataka.Procjene 10% od ukupne količine, uglavnom papir i PET
Stari Grad	Da	Nismo provodili obuku	Ne	Ne vršimo recikliranje otpada
Široki Brijeg	Djelimično	Održano je nekoliko obuka	Reciklažu otpada rade privatne tvrtke	Nema podataka
Teočak	Da	—	Ne	—
Tešanj	Da	Pojačan rad inspekcijских službi da probude svijest kod građana; Donošenjem sistemskih rješenja za odvojeno prikupljanje, otpadu i reciklažu otpada kao što je PET, plastika, guma, papir, metal. Čine se napor na opremanju komunalnog preduzeća da u ulozi „sakupljača“ mogu doći do svakog domaćinstva.	KP odvojeno prikuplja pet ambalažu. Prikupi 50t godišnje i predaje na reciklažu u Omorika doo Doboj. UG putem škola vrše prikupljanje pet ambalaže. Prikupi se 200t/g. Registrovana su i rade tri privredna društva koja se bave prikupljanjem i reciklažom sekundarnih sirovina.	U okviru JP Rad dd Tešanj, Eko Servis doo Bukva, Tešanj, Eko Hari doo Vukovo, Tešanj i Fortin doo Kraševo, Tešanj (t/g): PET 220, željezo 21.210, akumulatoru 1,2 mesing 12,8, bakar 17,2, prokrom 146,6, papir 597, najlon 58, obojeni metali 25.

Određene mjere iz Federalnog plana upravljanja otpadom nisu implementirane u zadatim rokovima

Tomislavgr	Ne	Kroz razne studije rađene edukacije ciljanih grupa	Prikupljanje Čistoća Stojkić	Vrlo malo
Travnik	Da	Održavaju se sastanci sa MZ	Djelimično se vrši reciklaža papira i kartonske ambalaže	Oko 2% otpada se reciklira. Godišnje se prikupi cca 600t. Reciklira se oko 12 t
Tuzla	Da	edukacija od strane Državne Agencije provodi se u oblasti zaštite okoliša i putem nevladinih organizacija	Da, u fabrici za selekciju otpada na deponiji Desetini	35.000t/g se prikupi, a tretira cca 7.000t (cca 630t papira, pet ambalaže, plastike itd)
Vareš	Da	Nismo provodili obuku	Ne	Prikupi se oko 2.000t/g, od čega se oko 90% prikupljenog i deponovanog otpada proizvodi u domaćinstvima
V. Kladaša	Da	Aktivnosti će se provoditi u okviru LEAP-a	Da, izdvajanje sekundarnih sirovina	Prikupi cca 30.000m ³ /g. reciklirano cca 20%
Visoko	Da	realizaciju naših projekata prati RTV Visoko kroz svoj redovni program i specijalizovane emisije	_	U 2013. prikupljeno 7.460t i deponovano na RD Mošćanica bez reciklaže.
Vitez	Da	U sklopu izradu PUO za općinu Vitez i realizacije istog, općina Vitez je nabavila nekoliko kontejnera za selektiranje otpada. O načinu i važnosti selektiranja otpada općina Vitez je 2011. godine izradila edukativni letak koji se uz račun za odvoz otpada podijelilo JKP "Vitkom" Vitez. Za privrednike nije rađena obuka ali isti imaju potpisane Ugovore s ovlaštenim kućama o otkupu ambalažnog otpada, sekundarnih sirovina kao i opasnog otpada.	Prikupljanje, otkup i recikliranje otpada (papir, najlon, PET, folija, stiropol, PVC trake, metal, limenke, akumulatori...) vrše: „Industrijski otpad“ u Docu Travnik, „Binela – komerc“ doo Vitez, „Natron hayat“ Maglaj, „Weltplas“ doo Posušje, „Alba“ Zenica, „Igm“ Visoko, „Holz-plate“ Vitez, „ABS-Plasitks“ doo Vitez, „Čajdro“ doo Vitez, „Asd“ doo Vitez, „Sofa MM“ doo Vitez.	Točne količine recikliranog otpada nisu poznate. U svrhu izrade PUO dobivene su slijedeće informacije: Staklo: 12.500kg (firma "Kristal"), Papir, karton 180t, Plastika: 50 tona, Željezo, metal 25.500t, Napomena: Općina Vitez komunalni otpad odlaže na RD "Mošćanica"
Zavidovići	Da	Medijska kampanja, marketinški materijal i školske sekcije	Ne	Nema recikliranja
Zenica	Da	Nije provedena nikakva obuka. Prisustvo na okruglim stolovima po pitanju navedene teme. Održavanje sastanaka sa predstavnicima zeničkih mjesnih zajednica. Konstantno oglašavanje u medijima.	Recikliranje otpada se vrši na način razdvajanja otpada na iskoristive komponente. Preduzeće ALBA Zenica vrši razdvajanje otpada, a Općina Zenica provodi projekat razdvajanja iskoristivog otpada u 14 zeničkih osnovnih škola.	ALBA prikuplja otpad na području općine, dok se na Regionalnu deponiju Mošćanica, dovozi otpad (i razdvaja) sa područja 8 općina. ALBA 2012. je prikupila ukupno 26.217t, a „reciklirano“ je 3,6%. 2013. je prikupljeno 26.367t, a „reciklirano“ je 4,5%
Žepče	Da	Za stanovništvo u okviru „Općinskog plana upravljanja otpadom“	Ne	Ne
Živinice	Ne	Nije se provodila obuka	Ne vrši se recikliranje	Nema podataka

REFERENCE

1. Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu (94/62/EC) s dodacima 2005/20/EC, 2004/12/EC, 1882/2003
2. Direktiva o baterijama i akumulatorima (91/157/EC)
3. Direktiva o električnom i elektroničkom otpadu (2002/96/EC)
4. Direktiva o mulju s uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (86/278/EEC, dopunjena Direktivom 91/692/EEC)
5. Direktiva o odlagalištima otpada (1999/31/EC, dopunjena Pravilnikom (EC) 1882/2003)
6. Direktiva o odlaganju PCB i PCT (96/59/EC)
7. Direktiva o otpadu (2006/12/EC)
8. Direktiva o otpadu iz industrije titanij-dioksida (78/176/EEC)
9. Direktiva o spaljivanju otpada (2000/76/EC)
10. Direktiva o upravljanju opasnim otpadom (91/689/EEC) s dodacima 94/31/EC, 166/2006
11. Direktiva o zbrinjavanju otpadnih ulja (75/439/EEC, s dodatkom 87/101/EEC)
12. Federalni plan upravljanja otpadom 2012-2017.
13. Odluka o ratifikaciji Konvencije o kontroli prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovom odlaganju („Sl. glasnik BiH, br.31/00)
14. Okvirna direktiva o otpadu (2008/98/EC)
15. Pravilnik koji određuje postupanje sa opasnim otpadom koji se ne nalazi na listi otpada ili čiji je sadržaj nepoznat („Sl. novine FBiH”, broj: 9/05)
16. Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu („Sl. novine FBiH”, broj: 83/10)
17. Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom („Sl. Novine FBiH”, broj: 9/05)
18. Pravilnik o kategorijama otpada sa listama („Sl. novine FBiH”, broj: 9/05)
19. Pravilnik o obrascu, sadržaju i postupku obavještanja o važnim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača („Sl. novine FBiH”, broj: 6/08)
20. Pravilnik o potrebnim uvjetima za prijenos obaveza sa proizvođača i prodavača na operatera sistema za prikupljanje otpada („Sl. novine FBiH”, broj: 9/05)
21. Pravilnik o prekograničnom prometu otpada („Sl. novine FBiH”, broj: 07/11).
22. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Sl. novine FBiH”, broj: 9/05)
23. Pravilnik o transportu otpada (EC) 1013/2006
24. Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom („Sl. novine FBiH”, broj: 77/08)
25. Pravilnik o uvjetima za rad postrojenja za spaljivanje otpada („Sl. novine FBiH”, broj: 12/05)
26. Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe („Sl. novine FBiH”, broj: 8/08)
27. Strategija zaštite okoliša FBiH (2008-2018)
28. Uredba koja regulira obavezu izvještanja operatora i proizvođača otpada o provođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uvjetima iz dozvole („Sl. novine FBiH”, broj: 31/06)
29. Uredba o finansijskim i drugim garancijama za pokrivanje troškova rizika od mogućih šteta, čišćenje i postupke nakon zatvaranja odlagališta („Sl. novine FBiH”, broj: 39/06)
30. Uredba o selektivnom prikupljanju, pakovanju i označavanju otpada („Sl. novine FBiH”, broj: 38/06)
31. Uredba o vrstama finansijskih garancija kojima se osigurava prekogranični transport opasnog otpada („Sl. novine FBiH”, broj: 41/05)
32. Zakon o upravljanju otpadom („Sl. novine FBiH”, broj:33/03 i 72/09).